ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 9ης Ιουλίου 2003 *

Στην υπόθεση Τ-220/00,

Cheil Jedang Corp., με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τους A. R. M. Bell, solicitor, R. P. Gerrits, δικηγόρο, και J. Killick, barrister, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους W. Wils και R. Lyal, επικουρούμενους από τον J. Flynn, barrister, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση εν μέρει ακυρώσεως της αποφάσεως 2001/418/ΕΚ της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 2000, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/36.545/F3 — Αμινοξέα) (ΕΕ 2001, L 152, σ. 24), ή μειώσεως του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, Πρόεδρο, V. Tiili και P. Mengozzi, δικαστές,

γραμματέας: D. Christensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 24ης Απριλίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η Cheil Jedang Corp. (στο εξής: Cheil ή προσφεύγουσα), ιδρυθείσα από τον κορεατικό όμιλο Samsung, είναι η μητρική εταιρία ομίλου εταιριών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των φαρμακευτικών προϊόντων και των τροφίμων. Η Cheil εισήλθε στην αγορά της λυσίνης το 1991.

2 Η λυσίνη είναι το κύριο αμινοξέο που χρησιμοποιείται στις ζωοτροφές για διατροφικούς σκοπούς. Η συνθετική λυσίνη χρησιμοποιείται ως πρόσθετο στα τρόφιμα που δεν περιέχουν επαρκώς φυσική λυσίνη, παραδείγματος χάρη τα σιτηρά, προ-

κειμένου οι διατροφολόγοι να καταρτίζουν διαιτολόγια βάσει πρωτεϊνών καλύπτουσες τις διατροφικές ανάγκες των ζώων. Τα τρόφιμα στα οποία προστίθεται συνθετική λυσίνη μπορούν επίσης να υποκαταστήσουν τρόφιμα περιέχοντα επαρκή ποσότητα φυσικής λυσίνης, όπως η σόγια.

3 Το 1995, κατόπιν απόρρητης έρευνας που διεξήγαγε το Federal Bureau of Investigation (FBI), πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες έρευνες στις Ηνωμένες Πολιτείες στις εγκαταστάσεις πολλών επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες στην αγορά της λυσίνης. Τον Αύγουστο και τον Οκτώβριο του 1996, οι εταιρίες Archer Daniels Midland Co. (στο εξής: ADM Company), Kyowa Hakko Kogyo Co. Ltd, Sewon Corp. Ltd, Cheil και Ajinomoto Co. Inc. κατηγορήθηκαν από τις αμερικανικές αρχές ότι συνήψαν σύμπραξη που συνίστατο στον καθορισμό των τιμών της λυσίνης και στην κατανομή των ποσοτήτων πωλήσεων του προϊόντος αυτού μεταξύ Ιουνίου 1992 και Ιουνίου 1995. Κατόπιν συμφωνιών συναφθεισών με το αμερικανικό Υπουργείο Δικαιοσύνης, ο επιληφθείς του φακέλου δικαστής επέβαλε πρόστιμα στις επιχειρήσεις αυτές, ήτοι πρόστιμο 10 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ (USD) στην ADM Company και πρόστιμο 1,25 εκατομμυρίων USD στην Cheil. Το ύψος του επιβληθέντος στην Sewon Corp. ανερχόταν, σύμφωνα με την εταιρία αυτή, σε 328 000 USD. Εξάλλου, σε τρεις διευθυντές της ADM Company επιβλήθηκε ποινή φυλακίσεως και πρόστιμα για τον ρόλο τους στη σύμπραξη.

4 Τον Ιούλιο του 1996, η Ajinomoto, βάσει της ανακοινώσεως 96/C 207/04 της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1996, σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε υποθέσεις που αφορούν συμπράξεις (ΕΕ C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση για τη συνεργασία), πρότεινε στην Επιτροπή τη συνεργασία της για τη διαπίστωση της ύπαρξης καρτέλ στην αγορά της λυσίνης και των επιπτώσεών του στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ).

5 Στις 11 και 12 Ιουνίου 1997, η Επιτροπή προέβη σε ελέγχους κατ' εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), στις ευρωπαϊκές εγκαταστάσεις της ADM

Company και της Kyowa Hakko Europe GmbH. Στη συνέχεια των ελέγχων αυτών, οι Kyowa Hakko Kogyo και Kyowa Hakko Europe εξέφρασαν την επιθυμία να συνεργαστούν με την Επιτροπή και της παρείχαν ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά, μεταξύ άλλων, με το ιστορικό των συσκέψεων και των λοιπών επαφών μεταξύ των παραγωγών λυσίνης.

6 Στις 28 Ιουλίου 1997, η Επιτροπή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11 του κανονισμού 17, απηύθυνε στην ADM Company και στην ευρωπαϊκή θυγατρική της Archer Daniels Midland Ingredients Ltd (στο εξής: ADM Ingredients), στη Sewon Corp. και στην ευρωπαϊκή θυγατρική της Sewon Europe GmbH (στο εξής, από κοινού: Sewon), καθώς και στην Cheil, αίτημα πληροφόρησης σχετικά με τη συμπεριφορά τους στην αγορά των αμινοξέων και τις συσκέψεις της συμπράξεως, που αναφέρονταν στο αίτημα αυτό. Η Cheil προσκόμισε έκθεση όσων είχαν συζητηθεί κατά τις συσκέψεις αυτές και έδωσε πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τις συσκέψεις που δεν περιλαμβάνονταν στο αίτημα.

7 Στις 30 Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή, βάσει των πληροφοριών που της είχαν παρασχεθεί, απηύθυνε ανακοίνωση αιτιάσεων στην προσφεύγουσα και σε άλλες ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, δηλαδή την ADM Company και την ADM Ingredients (στο εξής, από κοινού: ADM), την Ajinomoto και την ευρωπαϊκή θυγατρική της, Eyrolysine SA (στο εξής, από κοινού: Ajinomoto), την Kyowa Hakko Kogyo και την ευρωπαϊκή θυγατρική της, Kyowa Hakko Europe (στο εξής, από κοινού: Kyowa), την Daesang Corp. (πρώην Sewon Corp.) και την ευρωπαϊκή θυγατρική της, Sewon Europe, για παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και του άρθρου 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ). Με την ανακοίνωση αιτιάσεων, η Επιτροπή προσήψε στις επιχειρήσεις αυτές ότι είχαν καθορίσει τις τιμές της λυσίνης στον ΕΟΧ, καθώς και ποσοστώσεις πωλήσεων για την αγορά αυτή, και ανταλλάξει πληροφορίες για τις ποσότητες των πωλήσεών τους, από τον Σεπτέμβριο του 1990 (Ajinomoto, Kyowa και Sewon), από τον Μάρτιο του 1991 (Cheil) και τον Ιούνιο του 1992 (ADM) μέχρι τον Ιούνιο του 1995.

8 Κατόπιν της ακροάσεως των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων την 1η Μαρτίου 1999, η Επιτροπή, στις 17 Αυγούστου 1999, τους απηύθυνε συμπληρωματική ανακοίνωση αιτιάσεων περί της διάρκειας της συμπράξεως, στην οποία η προσφεύγουσα απάντησε στις 7 Οκτωβρίου 1999.

9 Μετά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2001/418/ΕΚ, της 7ης Ιουνίου 2000, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/36.545/F3 — Αμινοξέα) (ΕΕ 2001, L 152, σ. 24, στο εξής: Απόφαση). Η Απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα με έγγραφο της 16ης Ιουνίου 2000.

10 Η Απόφαση περιλαμβάνει τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Η [ADM Company] και η ευρωπαϊκή θυγατρική της [ADM Ingredients], η Ajinomoto Company Incorporated, και η ευρωπαϊκή θυγατρική της Eurolysine SA, η Kyowa Hakko Kogyo Company Limited και η ευρωπαϊκή θυγατρική της Kyowa Hakko Europe GmbH, η Daesang Corporation και η ευρωπαϊκή θυγατρική της Sewon Europe GmbH, καθώς και η [Cheil] παραβίασαν το άρθρο 81, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ, συμμετέχοντας σε συμφωνίες για τιμές, ποσότητες πωλήσεων και ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεων συνθετικής λυσίνης που καλύπτουν ολόκληρο τον ΕΟΧ.

Η διάρκεια της παράβασης ήταν η ακόλουθη:

α) στην περίπτωση της [ADM Company] και της [ADM Ingredients], από τις 23 Ιουνίου 1992 έως τις 27 Ιουνίου 1995·

β) στην περίπτωση της Ajinomoto Company Incorporated και της Eurolysine SA, από τον Ιούλιο 1990, τουλάχιστον, μέχρι τις 27 Ιουνίου 1995·

γ) στην περίπτωση της Kyowa Hakko Kogyo Company Limited και της Kyowa Hakko Europe GmbH, από τον Ιούλιο 1990, τουλάχιστον, μέχρι τις 27 Ιουνίου 1995·

δ) στην περίπτωση της Daesang Corporation και της Sewon Europe GmbH, από τον Ιούλιο 1990, τουλάχιστον, μέχρι τις 27 Ιουλίου 1995·

ε) στην περίπτωση της [Cheil], από τις 27 Αυγούστου 1992 μέχρι τις 27 Ιουνίου 1995.

Άρθρο 2

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβλήθηκαν στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, σε σχέση με την παράβαση του εν λόγω άρθρου:

α) [ADM Company] και [ADM Ingredients] (από κοινού και στο ολόκληρο υπεύθυνες)	47 300 000 ευρώ
β) Ajinomoto Company, Incorporated και Eurolysine SA (από κοινού και στο ολόκληρο υπεύθυνες)	28 300 000 ευρώ

γ) Kyowa Hakko Kogyo Company Limited και
Kyowa Hakko Europe GmbH
(από κοινού και στο ολόκληρο υπεύθυνες) 13 200 000 ευρώ

δ) Daesang Corporation και
Sewon Europe GmbH
(από κοινού και στο ολόκληρο υπεύθυνες) 8 900 000 ευρώ

ε) [Cheil], 12 200 000 ευρώ

[...]»

11 Για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων, η Επιτροπή εφάρμοσε στην Απόφασή της τη μεθοδολογία που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές) και της ανακοινώσεως για τη συνεργασία.

12 Πρώτον, το βασικό ποσό του προστίμου, που καθορίζεται σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, καθορίστηκε, όσον αφορά την Cheil, σε 19,5 εκατομμύρια ευρώ. Όσον αφορά την Ajinomoto, την Kyowa, την ADM και τη Sewon, το βασικό ποσό του προστίμου καθορίστηκε, αντιστοίχως, σε 42, σε 21, σε 39 και σε 21 εκατομμύρια ευρώ (αιτιολογική σκέψη 314 της Αποφάσεως).

13 Για τον καθορισμό του βασικού ποσού των προστίμων, που καθορίστηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, η Επιτροπή, κατ' αρχάς, θεώρησε ότι οι ενεχόμενες επιχειρήσεις διέπραξαν πολύ σοβαρή παράβαση, λαμβανομένης υπόψη της φύσεώς

της, των συγκεκριμένων επιπτώσεών της στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ και του μεγέθους της οικείας γεωγραφικής αγοράς. Στη συνέχεια κρίνοντας, βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους της παράβασης, ότι υφίσταται σημαντική διαφορά στη διάσταση των επιχειρήσεων που προκάλεσαν την παράβαση, η Επιτροπή προέβη σε διαφορετική μεταχείριση. Συνεπώς, το βασικό ποσό των προστίμων καθορίστηκε σε 30 εκατομμύρια ευρώ για την ADM και την Ajinomoto και σε 15 εκατομμύρια ευρώ για την Kyowa, Cheil και Sewon (αιτιολογική σκέψη 305 της Αποφάσεως).

14 Για να ληφθεί υπόψη η διάρκεια της παραβάσεως που διέπραξε κάθε επιχείρηση και να καθοριστεί το βασικό ποσό του αντιστοίχου προστίμου τους, το ούτως καθορισθέν βασικό ποσό προσαυξήθηκε κατά 10 % ετησίως, ήτοι προσαύξηση 30 % για τις ADM και Cheil, και 40 % για τις Ajinomoto, Kyowa και Sewon (αιτιολογική σκέψη 313 της Αποφάσεως).

15 Δεύτερον, βάσει των επιβαρυντικών περιστάσεων, τα βασικά ποσά των προστίμων που επιβάλλονται στις ADM και Ajinomoto προσαυξήθηκαν κατά 50 % έκαστο, ήτοι 19,5 εκατομμύρια ευρώ για την ADM και 21 εκατομμύρια ευρώ για την Ajinomoto, για τον λόγο ότι οι επιχειρήσεις αυτές διαδραμάτισαν κυρίαρχο ρόλο στην παράβαση (αιτιολογική σκέψη 356 της Αποφάσεως).

16 Τρίτον, βάσει των ελαφρυντικών περιστάσεων, η Επιτροπή μείωσε κατά 20 % την εφαρμοσθείσα στο πρόστιμο της Sewon προσαύξηση λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, επειδή η επιχείρηση αυτή είχε παθητικό ρόλο στη σύμπραξη από την αρχή του έτους 1995 (αιτιολογική σκέψη 365 της Αποφάσεως). Εξάλλου, η Επιτροπή μείωσε κατά 10 % τα βασικά ποσά των προστίμων για κάθε ενεχόμενη επιχείρηση, για τον λόγο ότι όλες οι επιχειρήσεις είχαν τερματίσει την παράβαση μόλις παρενέβη η δημόσια αρχή (αιτιολογική σκέψη 384 της Αποφάσεως).

17 Τέταρτον, η Επιτροπή προέβη σε «σημαντική μείωση» του ποσού των προστίμων, υπό την έννοια του τίτλου Δ της ανακοινώσεως για τη συνεργασία. Βάσει αυτού, η Επιτροπή παραχώρησε στην Ajinomoto και στη Sewon μείωση κατά 50 % του ποσού του προστίμου που τους είχε επιβληθεί λόγω μη συνεργασίας, στην Kyowa και στην Cheil μείωση κατά 30 % και, τέλος στην ADM, μείωση κατά 10 % (αιτιολογικές σκέψεις 431, 432 και 435 της Αποφάσεως).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

18 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Αυγούστου 2000, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή.

19 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να κινήσει την προφορική διαδικασία και, βάσει των μέτρων διοργανώσεως της διαδικασίας, ζήτησε από την Επιτροπή να απαντήσει γραπτώς σε διάφορα ερωτήματα. Η καθής απάντησε στο αίτημα αυτό εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

20 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 24ης Απριλίου 2002.

21 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει πλήρως ή εν μέρει την Απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή σε όλα τα δικαστικά έξοδα·

— να λάβει τα λοιπά μέτρα που δύνανται να απαιτηθούν κατά νόμο.

22 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

23 Η προσφυγή διαρθρώνεται γύρω από τρεις κύριες αιτιάσεις. Πρώτον, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι πραγματοποίησε τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου βάσει των θεσπισθέντων με τις κατευθυντήριες γραμμές κριτηρίων, ενώ η επίδικη σύμπραξη είχε πάψει να υφίσταται πριν από τη δημοσίευσή τους. Δεύτερον, η προσφεύγουσα προβάλλει πολλές παραβάσεις των διατάξεων των κατευθυντηρίων γραμμών, καθώς και πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, στο πλαίσιο της αναλύσεως, αφενός, της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως και, αφετέρου, των ελαφρυντικών περιστάσεων. Τρίτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Απόφαση δεν αιτιολογείται επαρκώς επί ορισμένων σημείων που αφορούν τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου.

24 Στο στάδιο αυτό, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι ζητήθηκε από το Πρωτοδικείο η «πλήρης» ή εν μέρει ακύρωση της Αποφάσεως, το σύνολο των προαναφερθεισών αιτιάσεων σκοπεί να αμφισβητήσει μόνον το μέρος της Αποφάσεως που αφορά τα πρόστιμα και συγκεκριμένα το άρθρο 2 της Αποφάσεως αυτής με το οποίο η Επιτροπή καθόρισε το ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου σε 12 200 000 ευρώ.

1. *Επί της εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών*

Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί της προσβολής της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

25 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης για τον λόγο ότι εφάρμοσε τις κατευθυντήριες γραμμές για τους σκοπούς του υπολογισμού του προστίμου, χωρίς να λάβει υπόψη την κατάσταση των εταιριών οι οποίες, όπως η ίδια, συνεργάστηκαν με την Επιτροπή πριν από την έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών.

26 Η προσφεύγουσα υπενθυμίζει ότι, κατά τη νομολογία, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, ότι σε περίπτωση μεταβολής του νομικού καθεστώτος, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση των επιχειρήσεων που ανέλαβαν αμετάκλητες δεσμεύσεις βάσει των ισχυόντων τότε κανόνων, λαμβάνοντας, ενδεχομένως, μεταβατικά μέτρα (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Μαΐου 1975, 74/74, CNTA κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 157).

27 Εν προκειμένω, η απορρέουσα από τις κατευθυντήριες γραμμές μέθοδος υπολογισμού του ποσού του προστίμου αποκλίνει από την προηγουμένη πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής, που συνίστατο στην επιβολή προστίμων μη υπερβαινόντων το 10 % του κύκλου εργασιών σχετικά με τις πωλήσεις του επιδίκου προϊόντος στην Κοινότητα. Έτσι, η εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών στην περίπτωση της Cheil έχει ως συνέπεια να της επιβληθεί πρόστιμο επτά φορές υψηλότερο αυτού που θα της είχε επιβληθεί αν η Επιτροπή είχε χρησιμοποιήσει την προϋφιστάμενη μεθοδολογία. Στο μέτρο που η Cheil αναγνώρισε την ενοχή της και προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία στην Επιτροπή σε χρονική στιγμή που δεν προβλεπόταν η έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών, η εφαρμογή της νέας αυτής μεθόδου υπολογισμού των προστίμων προσέβαλε τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που είχε δημιουργηθεί με την ανακοίνωση για τη συνεργασία, σύμφωνα με το σημείο Ε, παράγραφος 3, της ανακοινώσεως αυτής, καθώς και με την πρακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής. Πράγματι, αντί να χορηγηθεί στην Cheil μείωση του ποσού του προστίμου λόγω της συνεργασίας της, στην πράξη, της επιβλήθηκε αύξηση του ποσού του προστίμου.

Επί της προσβολής της αρχής της μη αναδρομικότητας των ποινών

28 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εφαρμόζοντας στη συγκεκριμένη περίπτωση τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινών που καθιερώνεται με το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως περί της Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1984, 63/83, Kirk, Συλλογή 1984, σ. 2689, σκέψη 22).

29 Συναφώς, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ όχι μόνον απαγορεύει να καταδικαστεί κάποιος για πράξη που δεν αποτελούσε αδίκημα τη στιγμή κατά την οποία διαπράχθηκε, αλλά και το να επιβληθεί βαρύτερη ποινή από αυτή που επιβαλλόταν κατά τη στιγμή της διαπράξεως του αδικήματος. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι η ΕΣΔΑ έχει ιδιαίτερη σημασία στο κοινοτικό δίκαιο (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ERT, Συλλογή 1991, σ. I-2925), εναπόκειται στα κοινοτικά δικαιοδοτικά όργανα να μεριμνούν ώστε η Επιτροπή να μη θίγει την αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινών ή των ποινικών διατάξεων.

30 Περαιτέρω, η αρχή αυτή μπορεί να εφαρμοστεί στον τομέα του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, εφόσον ο ποινικός ή οιονεί ποινικός χαρακτήρας των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 17 έχει αναγνωριστεί από τη νομολογία.

31 Συνεπώς, η προσφεύγουσα συνάγει ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να της επιβάλει βαρύτερη κύρωση από αυτήν που επιβαλλόταν κατά τη στιγμή διαπράξεως της παραβάσεως ή, τουλάχιστον, όταν η προσφεύγουσα δέχθηκε τη συμμετοχή της στην παράβαση αυτή. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, το ποσό των επιβληθέντων από την Επιτροπή προστίμων, κατά τον χρόνο εκείνο, ανερχόταν περίπου σε 10 % του κύκλου εργασιών σχετικά με τις πωλήσεις του εν λόγω προϊόντος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πράγμα το οποίο, για την Cheil, αντιπροσώπευε περίπου 1,7 εκατομμύρια ευρώ. Εφαρμόζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές αντί να ακολουθήσει την πρακτική της λήψεως αποφάσεων, η Επιτροπή τροποποίησε, συνεπώς, όπως εξάλλου δέχεται με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 318), κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, τις συνήθως εφαρμοζόμενες κυρώσεις και, συγκεκριμένα, αύξησε το επιβληθέν στην Cheil πρόστιμο καθορίζοντάς το σε 12,2 εκατομμύρια ευρώ.

32 Η Επιτροπή υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι, εφαρμόζοντας τις κατευθυντήριες γραμμές στην Απόφαση, δεν προσέβαλε τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της μη αναδρομικότητας των ποινών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί της προσβολής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

33 Πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι το δικαίωμα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης καλύπτει κάθε ιδιώτη που βρίσκεται σε μια κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι το κοινοτικό όργανο του δημιούργησε

βάσιμες προσδοκίες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1987, 265/85, Van den Bergh en Jurgens και Van Dijk Food Products κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1155, σκέψη 44, και της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 26). Εξάλλου, ουδείς μπορεί να επικαλεστεί παραβίαση της αρχής αυτής σε περίπτωση απουσίας σαφών διαβεβαιώσεων εκ μέρους του οργάνου (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιανουαρίου 2000, T-290/97, Mehibas Dordtselaan κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-15, σκέψη 59, και την παρατιθέμενη νομολογία).

34 Πρέπει να υπομνησθεί, δεύτερον, ότι, κατά πάγια νομολογία (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 33, και της 23ης Νοεμβρίου 2000, C-1/98 P, British Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10349, σκέψη 52), οι επιχειρηματίες δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες στη διατήρηση της υφισταμένης καταστάσεως που μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα.

35 Στον τομέα των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, προκύπτει σαφώς από τη νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 109) ότι η αποτελεσματική εφαρμογή τους προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής του ανταγωνισμού. Συνεπώς, το γεγονός ότι η Επιτροπή εφάρμοσε, στο παρελθόν, πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που αναφέρει ο κανονισμός 17.

36 Εξάλλου, σύμφωνα με την ίδια νομολογία η Επιτροπή δεν υποχρεούται να επισημαίνει, στην ανακοίνωση αιτιάσεων, τη δυνατότητα ενδεχόμενης μεταβολής της πολιτικής της όσον αφορά το γενικό ύψος των προστίμων, όταν η δυνατότητα αυτή εξαρτάται από γενικές εκτιμήσεις της πολιτικής ανταγωνισμού χωρίς άμεση σχέση με τις ιδιαίτερες περιστάσεις των επιδίκων υποθέσεων (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 22).

37 Εφόσον η έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών, με τις οποίες η Επιτροπή θέσπισε νέα γενική μέθοδο για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων, είναι και προγενέστερη της κοινοποιήσεως των αιτιάσεων που απηύθυνε η Επιτροπή σε καθεμία από τις επιχειρήσεις μέλη του καρτέλ και ανεξάρτητη των ιδιαιτέρων περιστάσεων της υποθέσεως, προκύπτει, κατά μείζονα λόγο, ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάπτει στην Επιτροπή ότι τις εφάρμοσε για να καθορίσει το ποσό του προστίμου, εκτός αν αποδείξει, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω, ότι η διοίκηση της δημιούργησε αντιθέτως βάσιμες προσδοκίες.

38 Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η ανακοίνωση για τη συνεργασία αφήνει να εννοηθεί ότι η συνήθως εφαρμοστέα από την Επιτροπή μέθοδος υπολογισμού του ποσού των προστίμων, όταν η προσφεύγουσα αποφάσισε να συνεργαστεί, θα εξακολουθούσε να ισχύει ως προς αυτήν.

39 Πράγματι, επισημαίνεται ότι στο σημείο Ε, παράγραφος 3, της εν λόγω ανακοινώσεως, η Επιτροπή έχει «επίγνωση του γεγονότος ότι η παρούσα ανακοίνωση δημιουργεί δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στις επιχειρήσεις που επιθυμούν να την ενημερώσουν για την ύπαρξη συμπράξεων».

40 Πάντως, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της ανακοινώσεως για τη συνεργασία, το οποίο, σύμφωνα με το σημείο Α, παράγραφος 3, είναι «να καθορίζονται οι όροι υπό τους οποίους οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή στα πλαίσια της έρευνας που διεξάγει για μια σύμπραξη, θα μπορούν να τύχουν απαλλαγής από τα πρόστιμα που θα έπρεπε να τους επιβληθούν διαφορετικά ή μειώσεως του ποσού της» οι «νόμιμες προσδοκίες» που δικαιούνταν να έχει η προσφεύγουσα μπορεί να αφορούν μόνον τις λεπτομέρειες εφαρμογής της μειώσεως που μπορεί να υπολογιστεί λόγω της συνεργασίας της και όχι το ποσό του προστίμου «το οποίο [...] θα έπρεπε διαφορετικά να καταβάλει» ή τη μέθοδο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον σκοπό αυτό.

41 Εξάλλου, παρατηρείται ότι η προσφεύγουσα δεν υποστηρίζει ότι έλαβε ακριβείς διασφαλίσεις εκ μέρους των υπηρεσιών της Επιτροπής βάσει των οποίων να της δημιουργηθεί η πεποίθηση ότι θα εξακολουθήσει να ισχύει η μέθοδος υπολογισμού, η οποία προβάλλεται ότι εφαρμοζόταν πριν από τη δημοσίευση των κατευθυντηρίων γραμμών.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτίαση που αντλείται από την προσβολή της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να απορριφθεί.

Επί της προσβολής της αρχής της μη αναδρομικότητας των ποινών

43 Υπενθυμίζεται ότι η αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών διατάξεων είναι κοινή στην έννομη τάξη όλων των κρατών μελών, καθιερώνεται δε επίσης από το άρθρο 7 της ΕΣΔΑ και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου, την τήρηση των οποίων διασφαλίζει το Δικαστήριο (προαναφερθείσα απόφαση Kirk, σκέψη 22, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, Τ-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1705, σκέψη 219).

44 Ακόμα και αν από το άρθρο 15, παράγραφος 4, του κανονισμού 17 προκύπτει ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής περί επιβολής προστίμων λόγω παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού δεν είναι ποινικού χαρακτήρα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, Τ-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 235), η Επιτροπή υποχρεούται, εντούτοις, να τηρεί τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, και ιδίως την αρχή της μη αναδρομικότητας, σε κάθε διοικητική διαδικασία ικανή να καταλήξει στην επιβολή κυρώσεων κατ' εφαρμογήν των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης (βλ., κατ' αναλογία, όσον αφορά τα δικαιώματα άμυνας, την απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7, και την προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 220).

45 Η τήρηση της αρχής αυτής επιβάλλει να αντιστοιχούν οι κυρώσεις που επιβάλλονται σε μια επιχείρηση για παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού στις κυρώσεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 221).

46 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι κυρώσεις που μπορεί να επιβάλει η Επιτροπή λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού καθορίζονται από το άρθρο 15 του κανονισμού 17, που είχε εκδοθεί πριν από την ημερομηνία διαπράξεως της προσαπτομένης παραβάσεως. Όμως, αφενός, η Επιτροπή δεν έχει εξουσία να τροποποιεί τον κανονισμό 17 ή να αφίσταται του περιεχομένου του, έστω και θεσπίζοντας προς ιδία χρήση κανόνες γενικής φύσεως. Αφετέρου, δεν αμφισβητείται μεν ότι η Επιτροπή καθόρισε το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα σύμφωνα με τη γενική μέθοδο υπολογισμού του ύψους των προστίμων η οποία περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά πρέπει να παρατηρηθεί ότι, πράττοντας αυτό, παρέμεινε εντός των ορίων των κυρώσεων που καθορίζει το άρθρο 15 του κανονισμού 17 (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 222).

47 Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, «[η] Επιτροπή δύναται να επιβάλλει με απόφαση στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου λογιστικών μονάδων, ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που επραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από [καθεμία από τις επιχειρήσεις] οι οποίες έχουν συνεργήσει στην παράβαση, όταν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας [...] διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81], παράγραφος 1, [...] της Συνθήκης». Στην ίδια αυτή διάταξη προβλέπεται ότι, «[κ]ατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη, εκτός από την σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της» (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 223).

48 Όμως, το πρώτο εδάφιο του σημείου 1 των κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει ότι, κατά τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων, το βασικό ποσό καθορίζεται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, που είναι τα μόνα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 224).

49 Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή εκκινεί, για τον υπολογισμό του ύψους των προστίμων, από ένα ποσό που καθορίζεται ανάλογα με τη σοβαρότητα της παραβάσεως (στο εξής: γενικό σημείο εκκινήσεως). Κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ο χαρακτήρας της ίδιας της παραβάσεως, ο πραγματικός της αντίκτυπος στην αγορά, εφόσον αυτός είναι δυνατόν να υπολογιστεί, και η έκταση της οικείας γεωγραφικής αγοράς (σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο). Στο πλαίσιο αυτό, οι παραβάσεις κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες, ήτοι τις «ελαφρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατόν να επιβληθούν κυμαίνεται από 1 000 έως 1 εκατομμύριο ευρώ, τις «σοβαρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατόν να επιβληθούν κυμαίνεται από 1 εκατομμύριο έως 20 εκατομμύρια ευρώ, και τις «πολύ σοβαρές παραβάσεις», για τις οποίες το ύψος των προστίμων που είναι δυνατόν να επιβληθούν υπερβαίνει τα 20 εκατομμύρια ευρώ (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, πρώτη έως τρίτη περίπτωση) (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 225).

50 Στη συνέχεια, οι κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν ότι, εντός καθεμιάς από τις κατηγορίες αυτές των προαναφερθεισών παραβάσεων, και ιδίως για τις κατηγορίες που αποκαλούνται «σοβαρές» και «πολύ σοβαρές», η κλιμάκωση των προβλεπομένων κυρώσεων καθιστά δυνατή τη διαφοροποίηση της μεταχειρίσεως που επιφυλάσσεται στις επιχειρήσεις ανάλογα με τον χαρακτήρα των διαπραχθεισών παραβάσεων (σημείο 1 Α, τρίτο εδάφιο). Είναι, επιπλέον, απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα του αυτουργού της παραβάσεως να προξενήσει σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως στους καταναλωτές, καθώς και το ύψος του προστίμου πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να έχει την ενδεδειγμένη αποτρεπτική χρησιμότητα (σημείο 1 Α, τέταρτο εδάφιο). Περαιτέρω, μπορεί να ληφθεί υπόψη το ότι οι μεγάλου μεγέθους επιχειρήσεις έχουν ως επί το πλείστον επαρκή υποδομή ώστε να διαθέτουν τις νομικές και οικονομικές γνώσεις που τους επιτρέπουν να αξιολογήσουν καλύτερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συνέπειές της από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού (σημείο 1 Α, πέμπτο εδάφιο) (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 225 και 226).

51 Εντός καθεμιάς από τις τρεις ανωτέρω περιγραφείσες κατηγορίες, σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται πολλές επιχειρήσεις, όπως τα καρτέλ, θα είναι ενδεχομένως σκόπιμο να γίνεται στάθμιση του καθορισμένου ποσού προκειμένου να ληφθεί υπόψη το ειδικό βάρος και, κατ' επέκταση, ο πραγματικός αντίκτυπος της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν υφίστανται

σημαντικές διαφορές μεγέθους μεταξύ των επιχειρήσεων που διαπράττουν το αυτό είδος παραβάσεως, και να προσαρμοστεί αναλόγως το γενικό βασικό ποσό αναλόγως του συγκεκριμένου χαρακτήρα κάθε επιχειρήσεως (στο εξής: συγκεκριμένο βασικό ποσό) (σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο) (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 227).

52 Όσον αφορά το στοιχείο της διάρκειας της παραβάσεως, οι κατευθυντήριες γραμμές καθιερώνουν διάκριση μεταξύ των παραβάσεων σύντομης διάρκειας (κατά κανόνα βραχύτερης του έτους), για τις οποίες δεν προβλέπεται προσαύξηση του βασικού ποσού που έχει καθοριστεί βάσει της σοβαρότητας, των παραβάσεων μέσης διάρκειας (κατά κανόνα από ένα έως πέντε έτη), για τις οποίες το ποσό αυτό μπορεί να προσαυξηθεί κατά 50 %, και των παραβάσεων μεγάλης διάρκειας (κατά κανόνα άνω των πέντε ετών), για τις οποίες μπορεί να υπάρξει προσαύξηση του ποσού αυτού κατά 10 % για κάθε έτος (σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, πρώτη έως τρίτη περίπτωση) (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 228).

53 Στη συνέχεια, οι κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν, υπό τύπον παραδείγματος, έναν κατάλογο επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη για την αύξηση ή τη μείωση του βασικού ποσού, κατόπιν δε παραπέμπουν στην ανακοίνωση για τη συνεργασία (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 229).

54 Ως γενική παρατήρηση, οι κατευθυντήριες γραμμές διευκρινίζουν ότι το τελικό αποτέλεσμα του υπολογισμού του προστίμου βάσει της μεθόδου αυτής (εφαρμογή ποσοστών αυξήσεως ή μειώσεως επί του βασικού ποσού) δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβεί το 10 % του παγκοσμίου κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (σημείο 5, στοιχείο α'). Επιπλέον, οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ότι, αναλόγως των δεδομένων κάθε υποθέσεως και μετά την εκτέλεση των ανωτέρω υπολογισμών, ενδείκνυται να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι αντικειμενικοί παράγοντες, όπως οι συγκεκριμένες οικονομικές παράμετροι της παραβάσεως, το οικονομικό ή χρηματοοικονομικό όφελος που έχουν ενδεχομένως αποκομίσει οι παραβάτες, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εμπλεκομένων επιχειρήσεων καθώς και η πραγματική τους ικανότητα να επωμισθούν το βάρος ενός προστίμου υπό τις συγκεκριμένες κοινωνικές συνθήκες, ούτως ώστε να αναπροσαρμόζεται τελικά το ύψος των προστίμων που πρόκειται να επιβληθούν (σημείο 5, στοιχείο β') (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 230).

55 Συνεπώς, σύμφωνα με τη μέθοδο που περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές, ο υπολογισμός του ύψους των προστίμων εξακολουθεί να γίνεται βάσει των δύο κριτηρίων που μνημονεύονται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, ήτοι της σοβαρότητας της παραβάσεως και της διάρκειάς της, τηρουμένου συγχρόνως του ανωτάτου ορίου σε σχέση προς τον κύκλο εργασιών κάθε επιχειρήσεως το οποίο προβλέπει η ίδια αυτή διάταξη (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 231).

56 Κατά συνέπεια, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν βαίνουν πέραν του νομικού πλαισίου των κυρώσεων που καθορίζει η διάταξη αυτή (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 232).

57 Αντίθετα προς τα υποστηριζόμενα από την προσφεύγουσα, η μεταβολή που συνεπάγονται οι κατευθυντήριες γραμμές σε σχέση προς την προγενέστερη διοικητική πρακτική της Επιτροπής δεν συνιστά αλλοίωση του νομικού πλαισίου καθορισμού του ποσού των προστίμων που είναι δυνατόν να επιβληθούν, αντίθετη προς τη γενική αρχή της μη αναδρομικότητας των ποινικών διατάξεων ή της αρχής της ασφαλείας δικαίου (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 233).

58 Πράγματι, αφενός, η προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών δεν χρησιμεύει η ίδια ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι το νομικό αυτό πλαίσιο καθορίζεται αποκλειστικά και μόνον από τον κανονισμό 17 (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 234).

59 Αφετέρου, ενόψει του περιθωρίου εκτιμήσεως που αναγνωρίζει ο κανονισμός 17 στην Επιτροπή, η καθιέρωση από την τελευταία μιας νέας μεθόδου υπολογισμού του ποσού των προστίμων, η οποία ενδεχομένως συνεπάγεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, αύξηση του γενικού ύψους των προστίμων, χωρίς ωστόσο να υπερβαίνει το ανώτατο όριο που καθορίζει ο ίδιος κανονισμός, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αναδρομική επίταση των προστίμων, όπως αυτά έχουν εκ του νόμου καθοριστεί με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (προαναφερθείσα υπόθεση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψη 235).

60 Συναφώς, είναι αλυσιτελής ο ισχυρισμός ότι ο υπολογισμός του ύψους των προστίμων σύμφωνα με τη μέθοδο που περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές, ιδίως βάσει ενός ποσού που καθορίζεται, κατ' αρχήν, αναλόγως της σοβαρότητας της παραβάσεως, μπορεί να οδηγήσει την Επιτροπή να επιβάλει υψηλότερα πρόστιμα από αυτά που επιβάλλονταν βάσει της προγενέστερης πρακτικής της. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να καθορίζεται βάσει διαφόρων στοιχείων, όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, τούτο δε χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59· της 11ης Δεκεμβρίου 1996, T-49/95, Van Megen Sports κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1799, σκέψη 53, και της 21ης Οκτωβρίου 1997, T-229/94, Deutsche Bahn κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1689, σκέψη 127). Εξάλλου, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει επιβάλει στο παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που αναφέρει ο κανονισμός 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 109· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-12/89, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-907, σκέψη 309, και της 14ης Μαΐου 1998, T-304/94, Europa Carton κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-869, σκέψη 89). Αντιθέτως, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (προαναφερθείσες αποφάσεις Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 109, και LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 236 και 237).

61 Τέλος, στο μέτρο που προσάπτεται στην Επιτροπή ότι δεν καθόρισε το ποσό του προστίμου βάσει του κύκλου εργασιών σχετικά με τις πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ, δηλαδή σχετικά με τις πωλήσεις του προϊόντος που αποτέλεσε το αντικείμενο της παραβάσεως στην επίδικη γεωγραφική αγορά, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ρητή αναφορά μόνο στον κύκλο εργασιών που περιλαμβάνεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 αφορά το ανώτατο όριο το οποίο δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό του προστίμου. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, αυτός ο κύκλος εργασιών εννοείται ότι αφορά τον ολικό κύκλο εργασιών (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 119· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-441, σκέψη 160, και της 6ης Απριλίου 1995, T-144/89, Cockerill-Sambre κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-947, σκέψη 98). Πριν από την έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών, έχει κριθεί ότι η Επιτροπή μπορεί, προκειμένου να καθορίσει το ποσό των προστίμων, να λαμβάνει υπόψη τόσο τον ολικό κύκλο

εργασιών επιχειρήσεως, που αποτελεί ένδειξη, έστω και κατά προσέγγιση και ατελή, περί του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το μερίδιο του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα προϊόντα που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορεί να παράσχει ένδειξη για την έκτασή της. Αφετέρου, δεν πρέπει να αποδίδεται ούτε στον ένα ούτε στον άλλο από τους αριθμούς αυτούς δυσανάλογη σημασία σε σχέση προς τα λοιπά στοιχεία εκτιμήσεως ούτως ώστε η επιμέτρηση του ποσού καταλλήλου προστίμου δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα απλού υπολογισμού στηριζομένου στον ολικό κύκλο εργασιών (βλ., μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 120 και 121· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1994, Τ-77/92, Parker Pen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-549, σκέψη 94, και της 14ης Μαΐου 1998, Τ-327/94, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1373, σκέψη 176).

62 Έχει επίσης κριθεί, πριν από την έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών, ότι η Επιτροπή δικαιούται να υπολογίζει το πρόστιμο χωρίς να λαμβάνει υπόψη τους διαφόρους κύκλους εργασιών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων, με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, που καθορίζει το ανώτατο όριο του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή μπορεί να καθορίσει εκ των προτέρων το συνολικό ποσό του προστίμου και να το κατανείμει στη συνέχεια μεταξύ των επιχειρήσεων αναλόγως του μέσου μεριδίου αγοράς που κατέχει καθεμία και των τυχόν ελαφρυντικών ή επιβαρυντικών περιστάσεων καθεμιάς από τις επιχειρήσεις (βλ., αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1970, 45/69, Boehringer κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 461, σκέψη 55, και της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψεις 51 έως 53).

63 Από την προαναφερθείσα νομολογία προκύπτει ότι, ανεξαρτήτως της μεθόδου που αναφέρεται στο εξής στις κατευθυντήριες γραμμές, η προσφεύγουσα δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να αξιώνει τον καθορισμό του τελικού ποσού του προστίμου βάσει ποσοστού επί τοις εκατό του κύκλου εργασιών της στην οικεία αγορά.

64 Από τις προηγηθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η αιτίαση που αντλείται από την προσβολή των αρχών της μη αναδρομικότητας των ποινών πρέπει να απορριφθεί.

2. *Επί της σοβαρότητας της παραβάσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί της προσβολής της αρχής της αναλογικότητας

65 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της αναλογικότητας για τον λόγο ότι καθόρισε το βασικό ποσό του προστίμου, που καθορίζεται σε σχέση με τη βαρύτητα της παραβάσεως, στηριζόμενη στον συνολικό κύκλο εργασιών της και όχι στον κύκλο εργασιών που αφορά τις πωλήσεις της λυσίνης στον ΕΟΧ.

66 Κατ' αρχάς, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, μολονότι το κατώτατο όριο του 10 % το οποίο περιλαμβάνεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 σκοπεί, ασφαλώς, τον παγκόσμιο κύκλο εργασιών των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, παρ' όλ' αυτά προκύπτει από τη νομολογία ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να προσδίδει στον κύκλο αυτό εργασιών δυσανάλογη σημασία, συγκεκριμένα όταν τα εν λόγω εμπορεύματα δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνον ένα μικρό ποσοστό του κύκλου εργασιών (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 121). Εξάλλου, μέχρι τη δημοσίευση των κατευθυντηρίων γραμμών, η πρακτική της Επιτροπής ήταν να μην επιβάλλει πρόστιμα υπερβαίνοντα το 10 % του κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως, που αφορά τις πωλήσεις του εν λόγω προϊόντος στην Κοινότητα, πρακτική την οποία η ίδια αναγνώρισε ότι είχε υιοθετήσει.

67 Εν προκειμένω, η διαφοροποίηση που πραγματοποίησε η Επιτροπή, στην αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως, βάσει του συνολικού κύκλου εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων οδηγεί σε δυσανάλογο αποτέλεσμα. Στην περίπτωση της Cheil, το βασικό ποσό του προστίμου καθορισθέν σε 15 εκατομμύρια ευρώ (για συνολικό κύκλο εργασιών 1,5 δισεκατομμυρίων ευρώ) είναι, πράγματι, σχεδόν παρεμφερές με

τον αριθμό του κύκλου εργασιών της που αφορά τις πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ (17 εκατομμύρια ευρώ). Ακόμη και αν το ποσό αυτό έχει υπολογιστεί βάσει του παγκοσμίου κύκλου εργασιών σχετικά με τις πωλήσεις λυσίνης, ήτοι 40 εκατομμύρια ευρώ, το ανώτατο όριο είναι 4 εκατομμύρια ευρώ. Συνεπώς, το ποσό αυτό είναι δυσανάλογο.

68 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι το πρόστιμο πρέπει να είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού 17. Περαιτέρω, ανεξαρτήτως της υπάρξεως ή μη προγενέστερης πρακτικής, η Επιτροπή κρίνει ότι μπορεί, οποτεδήποτε, να αυξάνει το ποσό των προστίμων κατ' εφαρμογήν μιας πολιτικής ενισχύσεως της αποτροπής, ώστε να μην υπάρχει οπωσδήποτε σχέση αναλογικότητας μεταξύ των επιβληθέντων σε διαφορετικές χρονικές στιγμές προστίμων. Τέλος, και εν πάση περιπτώσει, ο κύκλος εργασιών της Cheil για τη λυσίνη στον ΕΟΧ ήταν ο υψηλότερος εντός του ομίλου των λιγότερο σημαντικών παραγωγών, για τους οποίους το βασικό ποσό του προστίμου, λόγω της σοβαρότητας της παραβάσεως, είχε καθοριστεί σε 15 εκατομμύρια ευρώ.

Επί της προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

69 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και δεν έλαβε υπόψη το σημείο 1 Α, έκτο και έβδομο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών, καθώς και την εκφραζόμενη αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, για τον λόγο ότι η Επιτροπή καθόρισε το βασικό ποσό του προστίμου, σε σχέση με τη βαρύτητα της παραβάσεως, σε παρεμφερές επίπεδο για την Sewon, την Kyowa και την ίδια, χωρίς να λάβει υπόψη το σημαντικά μικρότερο μέγεθός της.

70 Συναφώς, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, κατά τη νομολογία (προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion français κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 120), το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της εν λόγω επιχειρήσεως συνιστούν στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως και υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις των κατευθυντηρίων γραμμών, λαμβάνεται υπόψη το συγκεκριμένο βάρος, και συνεπώς η πραγματική συνέπεια, της

παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό. Εξάλλου, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως απαιτεί να μην αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, περιλαμβανομένης της περιπτώσεως του καθορισμού του ποσού του προστίμου (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-295/94, Buchmann κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-813).

71 Εν προκειμένω, από την ίδια την Απόφαση προκύπτει ότι η Cheil ήταν σαφώς η λιγότερο ισχυρή επιχείρηση μεταξύ των μελών της συμπράξεως και ο πιο μικρός παραγωγός λυσίνης. Συγκεκριμένα, συνομολογείται ότι το σχέδιο ποσοτικής κατανομής βάσει της ισχύος κάθε επιχειρήσεως στην αγορά τής χορηγούσε ποσότητες δύο ή τρεις φορές μικρότερες απ' ό,τι στην Kyowa και στη Sewon (αιτιολογικές σκέψεις 77, 78 και 104 της Αποφάσεως) και τα μερίδιά της αγοράς ανέρχονταν μόλις σε 7 ή 8 % το 1994, έναντι 19 % για την Kyowa και 14 % για τη Sewon (αιτιολογικές σκέψεις 154 και 267 της Αποφάσεως).

72 Υπό τις συνθήκες αυτές, η σύγκριση στην οποία προέβη η Επιτροπή, βάσει των συνολικών κύκλων εργασιών των επιχειρήσεων αυτών κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους διαπράξεως της παραβάσεως (αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως), είναι πολύ απλοϊκή, διότι δεν λαμβάνει υπόψη την περιορισμένη επιρροή της Cheil στις συνθήκες ανταγωνισμού και του γεγονότος ότι η Kyowa και η Sewon ήταν ήδη παρούσες από πολλών ετών στην αγορά. Εξάλλου, από τον ίδιο τον κύκλο εργασιών της Cheil προκύπτει ότι το μέγεθός της ήταν περίπου το ήμισυ της Kyowa.

73 Το μικρό μέγεθος της Cheil σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις επιβεβαιώνεται επίσης από το γεγονός ότι, στις Ηνωμένες Πολιτείες, το πρόστιμο που κατέβαλε η Kyowa ανερχόταν σε 10 εκατομμύρια USD, έναντι 1,25 εκατομμυρίων USD για τη Cheil.

74 Το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, σε σύγκριση με τις Kyowa και Sewon, η Cheil είχε τον πιο σημαντικό κύκλο εργασιών σχετικά με τις πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους της διαπράξεως της παραβάσεως, αποτελεί ex post δικαιολογία, διότι ουδόλως περιλαμβάνεται στην Απόφαση.

75 Η Επιτροπή φρονεί, αφενός, ότι ενήργησε κατά τρόπο συνάδοντα πλήρως προς τις κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες δεν αποτελούν κατά τα λοιπά κανονιστική πράξη και της αφήνουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως, και, αφετέρου, ότι το βασικό ποσό του προστίμου που καθορίστηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως δεν είναι ούτε δυσανάλογο ούτε δυσμενές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί της προσβολής της αρχής της αναλογικότητας

76 Όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 60 ανωτέρω, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ποσού των προστίμων για να προσανατολίσει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού. Η αποτελεσματική εφαρμογή των εν λόγω κανόνων προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της κοινοτικής πολιτικής του ανταγωνισμού, ενδεχομένως, αυξάνοντας το ποσό αυτό (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 109).

77 Υπενθυμίζεται ότι, στην Απόφαση, η Επιτροπή καθόρισε το ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου εφαρμόζοντας τη μέθοδο υπολογισμού που επέβαλε με τις κατευθυντήριες γραμμές. Κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποστεί από τους κανόνες με τους οποίους έχει αυτοδεσμευθεί (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Τ-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 53, επιβεβαιωθείσα κατόπιν αναιρέσεως με την απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-51/92 P, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4235, και την παρατεθείσα νομολογία). Συγκεκριμένα, όταν η Επιτροπή εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό να διευκρινίσει, για την τήρηση της Συνθήκης, τα κριτήρια που σκοπεί να εφαρμόσει στο πλαίσιο ασκήσεως της εξουσίας της εκτιμήσεως, προκύπτει αυτοδέσμευση της εξουσίας

αυτής καθόσον στην Επιτροπή εναπόκειται να συμμορφωθεί προς τους ενδεικτικούς κανόνες με τους οποίους αυτοδεσμεύθηκε (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AIUFFASS και AKT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 57, και της 30ής Απριλίου 1998, T-214/95, Vlaams Gewest κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-717, σκέψη 89).

78 Δυνάμει των κατευθυντηρίων γραμμών, η σοβαρότητα των παραβάσεων καθορίζεται σε σχέση με ποικίλα στοιχεία, ορισμένα από τα οποία πρέπει, στο εξής, να λαμβάνει υπόψη υποχρεωτικά η Επιτροπή.

79 Συναφώς, οι κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ότι, πλην της ιδίας της φύσεως της παραβάσεως, των συγκεκριμένων επιπτώσεών της στην αγορά και της γεωγραφικής εκτάσεώς της, είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα των αυτουργών της παραβάσεως να ζημιώσουν σημαντικά άλλους επιχειρηματίες, ιδίως τους καταναλωτές, και το ύψος του προστίμου πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να έχει την ενδεδειγμένη αποτρεπτική χρησιμότητα (σημείο 1 A, τέταρτο εδάφιο).

80 Περαιτέρω, μπορεί επίσης να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους μπορούν μάλιστα να αξιολογήσουν καλύτερα τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς τους και τις συναφώς απορρέουσες συνέπειες (σημείο 1 A, πέμπτο εδάφιο).

81 Σε περιπτώσεις όπου εμπλέκονται πολλές επιχειρήσεις, όπως τα καρτέλ, θα είναι ενδεχομένως σκόπιμο να γίνεται στάθμιση του γενικού βασικού ποσού, προκειμένου να ληφθούν υπόψη το ειδικό βάρος και, κατ' επέκταση, ο πραγματικός αντίκτυπος της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό, ιδίως όταν υφίστανται σημαντικές διαφορές μεγέθους μεταξύ των επιχειρήσεων που διαπράττουν το αυτό είδος παραβάσεως, και να προσαρμοστεί αναλόγως το γενικό βασικό ποσό αναλόγως του συγκεκριμένου χαρακτήρα κάθε επιχειρήσεως (σημείο 1 A, έκτο εδάφιο).

82 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προβλέπουν ότι το ποσό των προστίμων υπολογίζεται με βάση τον συνολικό κύκλο εργασιών ή τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησαν οι επιχειρήσεις στην οικεία αγορά. Πάντως, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν εμποδίζουν περαιτέρω να ληφθούν υπόψη αυτοί οι κύκλοι εργασιών κατά την επιμέτρηση του ποσού του προστίμου, προκειμένου να τηρηθούν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και όταν το επιβάλλουν οι περιστάσεις. Συγκεκριμένα, ο κύκλος εργασιών μπορεί να συνυπολογιστεί όταν λαμβάνονται υπόψη τα διάφορα στοιχεία που απαριθμούνται στις σκέψεις 79 έως 81 ανωτέρω (προαναφερθείσα απόφαση LR AF 1998 κατά Επιτροπής, σκέψεις 283 και 284).

83 Περαιτέρω, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μεταξύ των στοιχείων εκτιμήσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως μπορούν, κατά περίπτωση, να περιλαμβάνονται ο όγκος και η αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως, το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχειρήσεως και, συνεπώς, η επιρροή που μπορεί η τελευταία να ασκήσει επί της αγοράς. Επομένως, είναι, αφενός, θεμιτό να λαμβάνεται υπόψη για την επιμέτρηση του προστίμου τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, που αποτελεί ένδειξη, έστω και κατά προσέγγιση και ατελή, περί του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το μερίδιο του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που αποτελούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορεί να παράσχει ένδειξη για την έκτασή της. Αφετέρου, έπεται ότι δεν πρέπει να αποδίδεται ούτε στον ένα ούτε στον άλλο από τους αριθμούς αυτούς δυσανάλογη σημασία σε σχέση προς τα λοιπά στοιχεία εκτιμήσεως ώστε η επιμέτρηση του ποσού καταλλήλου προστίμου δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα απλού υπολογισμού στηριζομένου στον ολικό κύκλο εργασιών (προαναφερθείσες αποφάσεις Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 120 και 121· Parker Pen κατά Επιτροπής, σκέψη 94, και SCA Holding κατά Επιτροπής, σκέψη 176).

84 Εν προκειμένω, από την Απόφαση προκύπτει ότι, για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή έλαβε κατ' αρχάς υπόψη την ίδια τη φύση της παραβάσεως, τις συγκεκριμένες επιπτώσεις της στην αγορά και τη γεωγραφική της έκταση. Στη συνέχεια, η Επιτροπή επισήμανε ότι, στο πλαίσιο της διαφορετικής μεταχειρίσεως που πρέπει να εφαρμόσει στις επιχειρήσεις, έχει σημασία να ληφθεί υπόψη η «πραγματική δυνατότητα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων να προκαλέσουν σημαντική ζημία στην αγορά λυσίνης στον ΕΟΧ», το αποτρεπτικό περιεχόμενο του προστίμου και το αντίστοιχο μέγεθος των επιχειρήσεων αυτών. Για τους σκοπούς εκτιμήσεως των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή επέλεξε να στηριχθεί επί του συνολι-

κού κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε κάθε μία εμπλεκόμενη επιχείρηση, κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους της παραβάσεως, φρονώντας ότι ο κύκλος αυτός εργασιών τής επιτρέπει «να εκτιμήσει τα πραγματικά έσοδα και την πραγματική σημασία των ενεχομένων επιχειρήσεων στις επηρεαζόμενες αγορές λόγω της παράνομης συμπεριφοράς τους» (αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως).

85 Η προσφεύγουσα προσάπτει ακριβώς στην Επιτροπή ότι έλαβε υπόψη τον προαναφερθέντα κύκλο εργασιών αντί και στη θέση του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τις πωλήσεις του επιδίκου προϊόντος στον ΕΟΧ.

86 Πρέπει να τονιστεί στο στάδιο αυτό, λαμβανομένης υπόψη κάποιας αμφιβολίας που προκύπτει από τον συνδυασμό της Αποφάσεως και των υπομνημάτων που κατέθεσε η καθής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ότι η Επιτροπή διευκρίνισε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση και απαντώντας σε ρητό ερώτημα του Πρωτοδικείου, ότι όχι μόνον έλαβε υπόψη τον «συνολικό» κύκλο εργασιών των ενεχομένων επιχειρήσεων, δηλαδή τον κύκλο εργασιών σχετικά με το σύνολο των δραστηριοτήτων τους, αλλά και τον παγκόσμιο κύκλο εργασιών στην αγορά της λυσίνης, τα δε δύο αυτά είδη κύκλων εργασιών απαριθμούνται σε πίνακα που έχει προστεθεί στην αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως. Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 318 της Αποφάσεως, «η Επιτροπή έλαβε κατάλληλα υπόψη, στα συμπεράσματά της σχετικά με τη σοβαρότητα της καταστάσεως, την οικονομική σημασία της ειδικής δραστηριότητας που συνδέεται με την παράβαση».

87 Πάντως, συνομολογείται ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησαν οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στην επηρεαζόμενη από την παράβαση αγορά, δηλαδή την αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ.

88 Όσον αφορά την ανάλυση της «πραγματικής δυνατότητας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων να προκαλέσουν σημαντική ζημία στην αγορά λυσίνης στον ΕΟΧ» (αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως), που συνεπάγεται εκτίμηση της πραγματικής σημασίας των επιχειρήσεων αυτών στην επηρεαζόμενη αγορά, δηλαδή της επιδράσεώς τους στην αγορά αυτή, ο συνολικός κύκλος εργασιών αποδίδει απλώς ανακριβή άποψη των πραγμάτων. Πράγματι, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι μεγάλη

επιχείρηση με πληθώρα διαφορετικών δραστηριοτήτων είναι παρούσα απλώς επικουρικώς σε συγκεκριμένη αγορά προϊόντων όπως η αγορά της λυσίνης. Ομοίως, δεν αποκλείεται ότι επιχείρηση με σημαντική θέση σε εξωκοινοτική γεωγραφική αγορά διαθέτει μόνο μικρή θέση στην κοινοτική αγορά ή στον ΕΟΧ. Στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός και μόνον ότι η εν λόγω επιχείρηση πραγματοποιεί σημαντικό συνολικό κύκλο εργασιών δεν σημαίνει οπωσδήποτε ότι ασκεί αποφασιστική επίδραση στην επηρεαζόμενη από την παράβαση αγορά. Για τον λόγο αυτό, το Δικαστήριο τόνισε, με την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 139), ότι, μολονότι τα μερίδια αγοράς που κατέχει μια επιχείρηση δεν μπορούν να έχουν καθοριστική σημασία προκειμένου να συναχθεί αν μια επιχείρηση ανήκει σε μια ισχυρή οικονομική οντότητα, είναι αντιθέτως κρίσιμα για τον προσδιορισμό της επιρροής που η επιχείρηση μπορεί να ασκήσει στην αγορά. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη ούτε τα μερίδια αγοράς από απόψεως όγκου των εμπλεκομένων στην επηρεαζόμενη αγορά επιχειρήσεων ούτε καν τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων στην επηρεαζόμενη αγορά (την αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ), πράγμα το οποίο θα επέτρεπε, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι δεν υφίστανται τρίτοι παραγωγοί, τον καθορισμό της σχετικής σημασίας κάθε επιχειρήσεως στην οικεία αγορά εμφανίζοντας εμμέσως τα μερίδιά τους αγοράς (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1985, 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Sigarettenindustrie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831, σκέψη 99).

89 Περαιτέρω, από την Απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν ανέφερε ρητώς ότι έλαβε υπόψη το «συγκεκριμένο βάρος, και συνεπώς τις πραγματικές επιπτώσεις, της συνιστώσας παράβαση συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως στον ανταγωνισμό», εκτίμηση την οποία πρέπει στο εξής να πραγματοποιεί δυνάμει των κατευθυντηρίων γραμμών όταν εκτιμά, όπως εν προκειμένω, ότι πρέπει να σταθμίσει το βασικό ποσό του προστίμου λόγω του γεγονότος ότι πρόκειται για παράβαση στην οποία εμπλέκονται πολλές επιχειρήσεις (είδος καρτέλ) μεταξύ των οποίων υφίστανται σημαντικές διαφορές ως προς το μέγεθος (βλ. σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών).

90 Συναφώς, η παραπομπή, στην Απόφαση (τελευταία πρόταση της αιτιολογικής σκέψεως 304), στην «πραγματική σημασία των επιχειρήσεων» δεν μπορεί να πληροί το προαναφερθέν κενό.

91 Πράγματι, η εκτίμηση του συγκεκριμένου βάρους, δηλαδή των πραγματικών επιπτώσεων, της διαπραχθείσας από κάθε επιχείρηση παραβάσεως, συνίσταται, στην πραγματικότητα, στον καθορισμό της εκτάσεως της παραβάσεως που διαπράχθηκε από κάθε μία από αυτές και όχι της σημασίας της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως από απόψεως μεγέθους ή οικονομικής δύναμης. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 121, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-347/94, Mayr-Melnhof κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1751, σκέψη 369), το μέρος του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που συνιστούν το αντικείμενο της παραβάσεως μπορεί να παράσχει ένδειξη για την έκταση της παραβάσεως στην οικεία αγορά. Συγκεκριμένα, όπως τόνισε το Πρωτοδικείο, ο πραγματοποιηθείς κύκλος εργασιών επί των προϊόντων που υπήρξαν αντικείμενο της περιοριστικής πρακτικής συνιστά αντικειμενικό στοιχείο που παρέχει ένα ορθό μέτρο της νοσηρότητας της πρακτικής αυτής για την κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-151/94, British Steel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-629, σκέψη 643).

92 Συνεπώς, η Επιτροπή, στηριζόμενη στους παγκόσμιους κύκλους εργασιών της προσφεύγουσας χωρίς να λάβει υπόψη τον κύκλο εργασιών επί της αγοράς που επηρεάζεται από την παράβαση, δηλαδή της αγοράς της λυσίνης στον ΕΟΧ, παρέβη το σημείο 1 Α, τέταρτο και έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών.

93 Υπό τις συνθήκες αυτές, εναπόκειται στο Πρωτοδικείο να εξετάσει αν αφενός το γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη ο κύκλος εργασιών επί της επηρεαζόμενης αγοράς και αφετέρου η συνεπαγόμενη παραβίαση των κατευθυντηρίων γραμμών οδήγησαν, εν προκειμένω, σε προσβολή εκ μέρους της Επιτροπής της αρχής της αναλογικότητας κατά τον καθορισμό του ποσού του προστίμου. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εκτίμηση του δυσανάλογου χαρακτήρα του επιβληθέντος προστίμου σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, κριτήρια που ορίζει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, εμπίπτει στον έλεγχο πλήρους δικαιοδοσίας που ανατίθεται στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 17 του ίδιου κανονισμού.

94 Στην παρούσα υπόθεση, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, ότι το τελικό ποσό του προστίμου, καθορισθέν σε 15 εκατομμύρια ευρώ, είναι δυσανάλογο καθόσον είναι σχεδόν παρεμφερές με τον κύκλο εργασιών της στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους της παραβάσεως, ήτοι 17 εκατομμύρια ευρώ.

95 Πρώτον, επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι το συγκεκριμένο βασικό ποσό του προστίμου αντιστοιχεί σχεδόν στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε στην οικεία αγορά δεν είναι, καθαυτό, αποφασιστικής σημασίας. Πράγματι, αυτό το ποσό των 15 εκατομμυρίων ευρώ αποτελεί μόνον ένα ενδιάμεσο ποσό το οποίο, στο πλαίσιο εφαρμογής της καθοριζομένης με τις κατευθυντήριες γραμμές μεθόδου, αποτελεί στη συνέχεια το αντικείμενο προσαρμογών σε σχέση με τη διάρκεια της παραβάσεως και τις επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις που διαπιστώθηκαν.

96 Δεύτερον, η ίδια η φύση της παραβάσεως, οι συγκεκριμένες επιπτώσεις της, η γεωγραφική έκταση της επηρεαζόμενης αγοράς, το αναγκαστικό αποτρεπτικό περιεχόμενο του προστίμου και το μέγεθος των επιδίκων επιχειρήσεων είναι στοιχεία, που εν προκειμένω ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή, τα οποία μπορούν να δικαιολογήσουν αυτό το ενδιάμεσο ποσό. Η καθής ορθώς δέχθηκε τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως ως «πολύ σοβαρής», στο μέτρο που η προσφεύγουσα μετείχε σε οριζόντια σύμπραξη η οποία είχε ως αποτέλεσμα τον καθορισμό στόχων τιμών, ποσοστώσεων πωλήσεως και τη θέσπιση συστήματος ανταλλαγών πληροφοριών επί των ποσοτήτων πωλήσεων και είχε συγκεκριμένες επιπτώσεις στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ λόγω τεχνητής αυξήσεως των τιμών και περιορισμού των εν λόγω ποσοτήτων. Όσον αφορά το μέγεθος των επιχειρήσεων και το αποτρεπτικό περιεχόμενο των προστίμων, τονίζεται ότι ορθώς η Επιτροπή επέλεξε να στηριχθεί στον συνολικό κύκλο εργασιών των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τη νομολογία, ο συνολικός κύκλος εργασιών είναι, πράγματι, αυτός που αποτελεί ένδειξη του μεγέθους της επιχειρήσεως (βλ., συναφώς, προαναφερθείσα απόφαση Musique diffusion français κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 121) καθώς και της οικονομικής ισχύος της, η οποία είναι αποφασιστικής σημασίας για να εκτιμηθεί το αποτρεπτικό περιεχόμενο προστίμου ως προς αυτήν.

97 Τρίτον, τονίζεται ότι το ποσό των 15 εκατομμυρίων ευρώ που έγινε δεκτό σε βάρος της προσφεύγουσας είναι αισθητά κατώτερο του ελαχίστου ορίου των 20 εκατομμυρίων ευρώ που προβλέπεται υπό συνήθεις συνθήκες στις κατευθυντήριες γραμμές γι' αυτό το είδος πολύ σοβαρής παραβάσεως (βλ. σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίπτωση).

98 Η προσφεύγουσα, αναφερόμενη ρητώς στη σκέψη 121 της προαναφερθείσας αποφάσεως Musique diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, ισχυρίζεται επίσης ότι η Επιτροπή δεν πρέπει, στο πλαίσιο καθορισμού του ποσού του προστίμου, να προσδίδει στον παγκόσμιο κύκλο εργασιών δυσανάλογη σημασία όταν τα εν λόγω

εμπορεύματα δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνον ένα μικρό ποσοστό του κύκλου εργασιών. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι στην προαναφερθείσα απόφαση Parker Pen κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο έκανε δεκτό τον λόγο που αντλείται από την προσβολή της αρχής της αναλογικότητας λόγω του ότι η Επιτροπή δεν είχε λάβει υπόψη της το γεγονός ότι ο κύκλος εργασιών που πραγματοποιήθηκε με τα προϊόντα που αποτέλεσαν το αντικείμενο της παραβάσεως ήταν σχετικά μικρός σε σχέση με τον κύκλο εργασιών του συνόλου των πωλήσεων της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως, πράγμα το οποίο δικαιολόγησε μείωση του ποσού του προστίμου (σκέψεις 94 και 95).

99 Παρατηρείται κατ' αρχάς ότι η προαναφερθείσα νομολογία αφορά τον καθορισμό του τελικού ποσού του προστίμου και όχι, όπως εν προκειμένω, του βασικού ποσού του προστίμου ενόψει της σοβαρότητας της παραβάσεως.

100 Στη συνέχεια, αν υποτεθεί ότι η προαναφερθείσα νομολογία μπορεί να μεταφερθεί στην παρούσα υπόθεση, υπενθυμίζεται ότι το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, τον πρόσφορο χαρακτήρα των προστίμων. Η εκτίμηση αυτή ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκόμιση και συνεκτίμηση προσθέτων πληροφοριακών στοιχείων (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-297/98 P, SCA Holding κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-10101, σκέψεις 53 έως 55), όπως, εν προκειμένω, ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησε η προσφεύγουσα στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ, ο οποίος δεν λήφθηκε υπόψη στην Απόφαση.

101 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι από τη σύγκριση των διαφόρων κύκλων εργασιών της προσφεύγουσας για το έτος 1995 προκύπτουν δύο πληροφοριακά στοιχεία. Αφενός, είναι αληθές ότι ο κύκλος εργασιών που προέρχεται από τις πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ, ήτοι 17 εκατομμύρια ευρώ, μπορεί να θεωρηθεί μικρός σε σχέση με τον συνολικό κύκλο εργασιών, ο οποίος ανέρχεται σε 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ, αριθμητικό στοιχείο που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως και επαναλαμβάνεται από την προσφεύγουσα στα γραπτά υπομνήματά της, ή σε 1,9 δισεκατομμύρια ευρώ, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 18 της

Αποφάσεως. Αφετέρου, προκύπτει, αντιθέτως, ότι ο κύκλος εργασιών που αντιστοιχεί στις πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ αντιπροσωπεύει σχετικά σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η Cheil στην παγκόσμια αγορά της λυσίνης εν προκειμένω πλέον του 42,5 ή 32,7 % ανάλογα με το αν ο κύκλος αυτός εργασιών εκτιμάται σε 40 εκατομμύρια ευρώ, αριθμητικό στοιχείο που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως και επαναλαμβάνεται από την προσφεύγουσα στα γραπτά της υπομνήματα, ή σε 52 εκατομμύρια ευρώ όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 18 της Αποφάσεως.

102 Επομένως, στο μέτρο που οι πωλήσεις λυσίνης στον ΕΟΧ δεν αντιπροσωπεύουν ένα μικρό ποσοστό αλλά ένα σημαντικό μέρος του τελευταίου αυτού κύκλου εργασιών, δεν μπορεί να υποστηριχθεί εγκύρως προσβολή της αρχής της αναλογικότητας· τούτο δε τοσούτω μάλλον που το βασικό ποσό του προστίμου δεν καθορίστηκε μόνο βάσει απλού υπολογισμού επί του συνολικού κύκλου εργασιών, αλλά και επί του τομεακού κύκλου εργασιών και άλλων κρισίμων για την υπόθεση στοιχείων που αφορούν τη φύση της παραβάσεως, τις συγκεκριμένες επιπτώσεις της παραβάσεως στην αγορά, την έκταση της επηρεαζομένης αγοράς, το αναγκαστικό αποτρεπτικό περιεχόμενο της κυρώσεως, το μέγεθος και τη δύναμη των επιχειρήσεων.

103 Ενόψει των προαναφερθεισών σκέψεων, το Πρωτοδικείο φρονεί, στο πλαίσιο της εξουσίας πλήρους δικαιοδοσίας του, ότι το βασικό ποσό του προστίμου που καθορίστηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της διαπραχθείσας από την Cheil παραβάσεως είναι κατάλληλο και ότι η παραβίαση εκ μέρους της Επιτροπής των κατευθυντηρίων γραμμών δεν συνεπέφερε, εν προκειμένω, προσβολή της αρχής της αναλογικότητας· συνεπώς, πρέπει, να απορριφθεί η προβληθείσα συναφώς από την προσφεύγουσα αιτίαση.

Επί της προσβολής της ίσης μεταχειρίσεως

104 Στο πλαίσιο καθορισμού του ποσού των προστίμων, η Επιτροπή δεν μπορεί να παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου η οποία, κατά πάγια νομολογία, παραβιάζεται μόνον όταν παρεμφερείς καταστάσεις αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο ή διαφορετικές καταστάσεις αντιμετωπί-

ζονται με παρόμοιο τρόπο, τουλάχιστον όταν η αντιμετώπιση αυτή δεν δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-311/94, BPB de Eendracht κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1129, σκέψη 309, και την παρατιθέμενη νομολογία).

105 Σύμφωνα με την αρχή αυτή, στο σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών, προβλέπεται ότι, στην περίπτωση παραβάσεων στις οποίες εμπλέκονται περισσότερες επιχειρήσεις, μπορεί να γίνει στάθμιση των βασικών ποσών των προστίμων προκειμένου να ληφθεί υπόψη το ειδικό βάρος, και κατ' επέκταση ο πραγματικός αντίκτυπος της παράνομης συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως για τον ανταγωνισμό, ιδιαίτερα αν υφίστανται σημαντικές διαφορές ως προς το μέγεθος μεταξύ επιχειρήσεων που διαπράττουν το ίδιο είδος παραβάσεως.

106 Έτσι, σύμφωνα με το σημείο 1 Α, έβδομο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών, η αρχή επιβολής ισοδυνάμων κυρώσεων για την ίδια συμπεριφορά είναι δυνατό να οδηγήσει, στις περιπτώσεις που αυτό επιβάλλεται, στον καθορισμό διαφορετικών ποσών καταβλητέων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, χωρίς η διαφοροποίηση αυτή να ανταποκρίνεται σε κάποιον αριθμητικό υπολογισμό.

107 Στην Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 303 και 304), η Επιτροπή θεώρησε ότι υφίστατο σημαντική διαφορά του μεγέθους των επιχειρήσεων που είναι αυτουργοί της παραβάσεως. Συνεπώς, η Επιτροπή έκρινε ότι, για να ληφθεί υπόψη η πραγματική δυνατότητα των ενεχομένων επιχειρήσεων να προκαλέσουν σημαντική ζημία στην αγορά λυσίνης στον ΕΟΧ καθώς και η αναγκαιότητα το ύψος του προστίμου να έχει επαρκώς αποτρεπτικό χαρακτήρα, πρέπει, ενόψει του μεγέθους των επιχειρήσεων αυτών, να κατανεμηθούν σε δύο ομάδες, ήτοι, αφενός, την Ajinomoto και την ADM, το βασικό ποσό του προστίμου των οποίων καθορίστηκε σε 30 εκατομμύρια ευρώ, και, αφετέρου, τις Kyowa, Cheil και Sewon, κατά των οποίων έγινε δεκτό βασικό ποσό 15 εκατομμυρίων ευρώ.

108 Αντίθετα προς την επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από την προσβολή της αρχής της αναλογικότητας, η προσφεύγουσα δεν επικαλείται πλέον το γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη ο κύκλος εργασιών στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ. Η προσφεύγουσα στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στη σύγκριση των παγκοσμίων κύκλων εργασιών των επιχειρήσεων που αφορά η σύμπραξη για να δικαιολογήσει τον ισχυρισμό της όσον αφορά τον δυσμενή χαρακτήρα του βασικού ποσού του προστίμου που της επιβλήθηκε.

109 Μολονότι ο συνολικός κύκλος εργασιών της προσφεύγουσας το 1995, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για 1,5 ή 1,9 δισεκατομμύρια ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 304 και 18 της Αποφάσεως), προκύπτει, πράγματι, σημαντικά κατώτερος του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η Kyowa και σημαντικά υψηλότερος του κύκλου εργασιών που είχε η Sewon, επιχειρήσεις με τις οποίες κατατάχθηκε, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί, παρ' όλ' αυτά, να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι, εν προκειμένω, συντρέχει προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

110 Πράγματι, η σύγκριση των κύκλων εργασιών που πραγματοποίησαν στην παγκόσμια αγορά της λυσίνης η Cheil, η Kyowa και η Sewon, που αναφέρονται στη δεύτερη στήλη του πίνακα που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 304 της Αποφάσεως αποκαλύπτει ότι ορθώς οι επιχειρήσεις αυτές κατετάγησαν στην ίδια κατηγορία και τους επιβλήθηκε το ίδιο συγκεκριμένο βασικό πρόστιμο.

111 Έτσι, η προσφεύγουσα πραγματοποίησε για το έτος 1995 κύκλο εργασιών στην παγκόσμια αγορά της λυσίνης 40 εκατομμυρίων ευρώ, και μάλιστα 52 εκατομμυρίων σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 18 της Αποφάσεως. Επισημαίνεται ότι ο εν λόγω κύκλος εργασιών, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για 40 ή 52 εκατομμύρια, πλησιάζει σχετικά το ποσό της Sewon, εν προκειμένω 67 εκατομμύρια ευρώ, και είναι ελαφρά κατώτερος της Kyowa, εν προκειμένω 73 εκατομμύρια ευρώ, διευκρινιζομένου ότι η συλλογιστική της Επιτροπής μπορούσε νομοτύπως, εν προκειμένω, να στηριχθεί στα μεγέθη των επιχειρήσεων, σύμφωνα με το σημείο 1 Α, έβδομο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών.

112 Περαιτέρω, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η διενεργεθείσα υποδιαίρεση δικαιολογείται από τη σύγκριση των κύκλων εργασιών στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ, που πραγματοποίησαν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

113 Συνομολογείται ότι η Επιτροπή, εν προκειμένω, δεν έλαβε υπόψη αυτούς τους κύκλους εργασιών και, ενεργώντας έτσι, παραβίασε το σημείο 1 Α, έκτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών (βλ. σκέψη 92 ανωτέρω). Πάντως, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 93 ανωτέρω, το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας, την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17, τον πρόσφορο χαρακτήρα του ποσού των προστίμων. Η εκτίμηση αυτή ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκόμιση και συνεκτίμηση πρόσθετων πληροφοριακών στοιχείων όπως, εν προκειμένω, τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησαν οι επίδικες επιχειρήσεις στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2000, SCA Holding κατά Επιτροπής, σκέψεις 53 έως 55).

114 Από τον κύκλο εργασιών που πραγματοποίησε η προσφεύγουσα στην αγορά της λυσίνης στον ΕΟΧ προκύπτει ακριβώς η οιονεί ταυτότητα της καταστάσεως με την κατάσταση των δύο άλλων «μικρών» παραγωγών όπως της Sewon και της Kyowa. Ενώ η Ajinomoto και η ADM πραγματοποίησαν, το 1995, κύκλους εργασιών στην εν λόγω αγορά 75 και 41 εκατομμυρίων ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 5 και 10 της Αποφάσεως), οι κύκλοι εργασιών των Cheil, Kyowa και Sewon ανέρχονται αντιστοίχως σε 17, 16 και 15 εκατομμύρια ευρώ στην ίδια αγορά. Έτσι, προκύπτει ότι η επίδραση της προσφεύγουσας στην επηρεαζόμενη αγορά είναι, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της, συγκρίσιμη αυτών των δύο άλλων «μικρών» παραγωγών, της Sewon και Kyowa. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι επιχειρήσεις αυτές μετείχαν όλες στην ίδια παράβαση, δικαιολογείται να είναι ίδιο το βασικό ποσό του προστίμου που τους επιβλήθηκε.

115 Επομένως, το βασικό ποσό των 15 εκατομμυρίων ευρώ που καθόρισε η Επιτροπή δεν είναι δυσμενές, εφόσον τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που αντλούνται από τη μικρή σημασία των μεριδίων αγοράς και του αμελητέου ποσού του επιβληθέντος από τις αμερικανικές αρχές προστίμου, που φέρεται ότι χαρακτηρίζουν το μέγεθός της ως μικρό, δεν μπορούν να θέσουν σε αμφιβολία το συμπέρασμα αυτό.

3. *Επί της διάρκειας της παραβάσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί του υπερβολικού χαρακτήρα της προσαυξήσεως

116 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την προσαύξηση κατά 30 % που πραγματοποιήθηκε λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο ε', της Αποφάσεως, η διάρκεια της παραβάσεως στην περίπτωση της Cheil περιλαμβανόταν μεταξύ 27ης Αυγούστου 1992 και 27ης Ιουνίου 1995, ήτοι δύο έτη και δέκα μήνες. Η προσαύξηση αυτή συνιστά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και αντίκειται στις κατευθυντήριες γραμμές.

117 Συναφώς, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 313 της Αποφάσεως, το βασικό ποσό που καθορίστηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως προσαυξήθηκε κατά 10 % ετησίως. Περαιτέρω, από το σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι παράβαση που διήρκεσε λιγότερο από ένα έτος δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσαυξήσεως. Τέλος, η Επιτροπή προσαύξησε κατά 40 % μόνον το βασικό ποσό του προστίμου που έγινε δεκτό για τις Ajinomoto, Sewon και Kyowa, ενώ η διάρκεια της παραβάσεώς τους ήταν πέντε έτη τουλάχιστον. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν υπάρχει συνοχή στη μεταχείριση που επιφυλάχθηκε στην προσφεύγουσα.

118 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι, σύμφωνα με το παράδειγμα της Ajinomoto, της Sewon και της Kyowa, το σύστημα που τέθηκε σε εφαρμογή με τις κατευθυντήριες γραμμές συνεπάγεται ότι η ετήσια προσαύξηση κατά 10 % εφαρμόζεται μόνο μετά το πρώτο

έτος. Εν πάση περιπτώσει, θα μπορούσε να εφαρμοστεί μόνο μία συνολική αύξηση κατά 18 %, και μάλιστα το πολύ κατά 20 %.

119 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι στο σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπεται ότι η προσαύξηση του ποσού του προστίμου που έχει καθοριστεί λόγω της βαρύτητας της παραβάσεως μπορεί να φθάσει έως το 50 % για τις παραβάσεις διάρκειας μεταξύ ενός και πέντε ετών. Συνεπώς, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν απαιτούν προσαύξηση ανάλογη με την πραγματική διάρκεια της παραβάσεως ή προσαύξηση που πραγματοποιείται σύμφωνα με καθορισμένο για κάθε έτος ποσοστό επί τοις εκατό. Ασφαλώς, η αιτιολογική σκέψη 313 της Αποφάσεως διευκρινίζει ότι τα βασικά ποσά που έχουν καθοριστεί λόγω της βαρύτητας της παραβάσεως προσαυξάνονται κατά 10 % ανά διανυθέν έτος. Πάντως, το γεγονός ότι διάρκεια δύο ετών και δέκα μηνών εξομοιώθηκε με διάρκεια τριών ετών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως. Πράγματι, θα ήταν υπερβολική τυπολατρεία να θεωρηθεί ότι η προσαύξηση του προστίμου της Cheil πρέπει να είναι 28,33 %.

120 Το γεγονός ότι οι Ajinomoto, Kyowa και Sewon έτυχαν προσαυξήσεως κατά 40 % για παράβαση διάρκειας πέντε ετών είναι άνευ συνεπειών. Αφενός, η Επιτροπή φρονεί ότι άσκησε την εξουσία εκτιμήσεως που της χορηγούν οι κατευθυντήριες γραμμές. Αφετέρου, ακόμη και αν υποτεθεί ότι τούτο συνιστά διαφορετική μεταχείριση μεταξύ της Cheil και των άλλων αυτών παραγωγών, το μόνο λογικό συμπέρασμα είναι να θεωρηθεί ότι τα επιβληθέντα στους τελευταίους αυτούς παραγωγούς πρόστιμα έπρεπε να είναι υψηλότερα κατ' εφαρμογήν προσαυξήσεως 50 % και όχι ότι έπρεπε να είναι μικρότερη η προσαύξηση της Cheil.

121 Τέλος, η Επιτροπή κρίνει ότι στερείται ερείσματος η άποψη σύμφωνα με την οποία οι κατευθυντήριες γραμμές επιβάλλουν να μη ληφθεί υπόψη το πρώτο έτος της παραβάσεως. Πράγματι, μόνο στην περίπτωση που η διάρκεια της παραβάσεως είναι κατώτερη του ενός έτους δεν πρέπει να υπάρξει καμία προσαύξηση.

Επί του αποκλεισμού της Cheil από τις συσκέψεις του καρτέλ κατά τη διάρκεια περιόδου τεσσάρων μηνών και της μη συμμετοχής της Cheil στις συμφωνίες για τις ποσότητες και για ανταλλαγή πληροφοριών κατά τη διάρκεια περιόδου δεκαοκτώ μηνών

122 Κατ' αρχάς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι δεν μετείχε στις συσκέψεις του καρτέλ μεταξύ 8 Δεκεμβρίου 1993 και 10 Μαρτίου 1994, κατόπιν του αποκλεισμού της από τα άλλα μέλη της συμπράξεως. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι η Επιτροπή πρέπει να μειώσει κατά τέσσερις μήνες τη διάρκεια της παραβάσεως ή, τουλάχιστον, να θεωρήσει ότι ο παθητικός της ρόλος κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής συνιστά ελαφρυντική περίσταση.

123 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, από τον φάκελο της υποθέσεως προκύπτει ότι είχε τεθεί εκτός της συσκέψεως της 8ης Δεκεμβρίου 1993 από τις Ajinomoto, Kyowa και Sewon, έγινε εκ νέου δεκτή μόνο στη σύσκεψη της Χονολουλού της 10ης Μαρτίου 1994 κατά τη σύσκεψη του απογεύματος, ενώ είχε αποκλειστεί από την πρωινή σύσκεψη λόγω της αντιθέσεώς της σε κάθε περιορισμό της παραγωγής.

124 Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως μη λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν μετείχε ούτε στις συμφωνίες για τις ποσότητες ούτε στην ανταλλαγή πληροφοριών για τις ποσότητες πωλήσεων, μεταξύ Αυγούστου 1992 και Μαρτίου 1994.

125 Πρώτον, όσον αφορά τις συμφωνίες για τις ποσότητες, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δέχθηκε την ατομική κατανομή των ποσοτήτων πωλήσεως μόλις στις 10 Μαρτίου 1994, ημερομηνία της συσκέψεως της Χονολουλού, συμπέρασμα στο οποίο επίσης κατέληξαν οι αμερικανικές αρχές στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

126 Δεύτερον, όσον αφορά τη συμφωνία για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεων, η Επιτροπή δεν έλαβε περαιτέρω υπόψη το γεγονός ότι η Cheil μετείχε μόνον από τις 10 Μαρτίου 1994 έως τις 27 Ιουνίου 1995. Είναι παράλογο να μη συνυπολογιστεί υπέρ της Cheil το γεγονός ότι προσχώρησε στη συμφωνία αυτή μόνον αργότερα, όπως έγινε δεκτό στην αιτιολογική σκέψη 224 της Αποφάσεως και, εκ παραλλήλου, να συνυπολογιστεί υπέρ της Sewon το γεγονός ότι προσχώρησε αρχικώς στη συμφωνία αυτή αλλά παραιτήθηκε μεταγενέστερα.

127 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμον της επιχειρηματολογίας της Cheil, αλλά δέχεται ότι η Cheil μετείχε στη συμφωνία για την ανταλλαγή πληροφοριών μόλις στις 10 Μαρτίου 1994· αυτή δε η συμφωνία είχε τεθεί σε εφαρμογή προγενέστερα, κατά τη σύσκεψη όπου η Cheil δεν ήταν παρούσα, διαπίστωση που δεν μπορεί να δικαιολογήσει μείωση της προσαυξήσεως λόγω της διάρκειας της παραβάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

128 Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η διάρκεια της παραβάσεως συνιστά ένα από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του ποσού του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί σε επιχειρήσεις που έχουν κριθεί υπεύθυνες παραβιάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού.

129 Όσον αφορά τον παράγοντα σχετικά με τη διάρκεια της παραβάσεως, οι κατευθυντήριες γραμμές καθορίζουν διάκριση μεταξύ των παραβάσεως μικράς διάρκειας (γενικώς κάτω του ενός έτους), για τις οποίες το ποσό του προστίμου που γίνεται δεκτό βάσει της σοβαρότητας δεν πρέπει να προσαυξηθεί, τις παραβάσεις μέσης διάρκειας (γενικώς από ένα έως πέντε έτη), για τις οποίες το ποσό αυτό μπορεί να προσαυξηθεί μέχρι 50 %, και τις παραβάσεις μακράς διάρκειας (γενικώς πέραν των πέντε ετών), για τις οποίες το ποσό αυτό μπορεί να αυξηθεί ετησίως κατά 10 % (σημείο 1 Β, πρώτο εδάφιο, πρώτη έως τρίτη περίπτωση).

130 Στην αιτιολογική σκέψη 313 της Αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής: «Στην παρούσα υπόθεση, οι ενεχόμενες επιχειρήσεις διέπραξαν παράβαση μέσης διάρκειας (μεταξύ τριών και πέντε ετών). Τα βασικά ποσά που καθορίστηκαν σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα της παράβασης (βλέπε αιτιολογική σκέψη 305) κατά συνέπεια προσαυξάνονται κατά 10 % το έτος, ήτοι, για την ADM και την Cheil 30 % και για τις Ajinomoto, Kyowa και Sewon 40 %».

131 Όσον αφορά την εφαρμοσθείσα στην Cheil προσαύξηση, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο ε', του διατακτικού της Αποφάσεως, η διάρκεια της παραβάσεως που διέπραξε η επιχείρηση αυτή διήρκεσε από τις 27 Αυγούστου 1992 έως τις 27 Ιουνίου 1995, ήτοι δύο έτη και δύο μήνες.

132 Κατ' ουσίαν, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εξομοιώνοντας αυτή τη διάρκεια της παραβάσεως με διάρκεια τριών διανυθέντων ετών, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και παρέβη τις κατευθυντήριες γραμμές, η δε πραγματοποιηθείσα προσαύξηση έπρεπε να είναι κατά 20 % το πολύ.

133 Συναφώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι από τις διατάξεις του σημείου 1 Β των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι το πρώτο έτος της παραβάσεως δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη. Πράγματι, συναφώς, προβλέπεται μόνον ότι, για τις παραβάσεις σύντομης διάρκειας, κατά κανόνα, βραχύτερης του ενός έτους, δεν εφαρμόζεται καμία προσαύξηση. Αντιθέτως, η προσαύξηση εφαρμόζεται για τις παραβάσεις μεγαλύτερης διάρκειας, η οποία μπορεί να φθάσει μέχρι το 50 % όταν, όπως εν προκειμένω, η παράβαση διήρκεσε μεταξύ ενός και πέντε ετών.

134 Περαιτέρω, η τελευταία αυτή διάταξη δεν προβλέπει αυτόματη προσαύξηση του 10 % για κάθε έτος για τις παραβάσεις μέσης διάρκειας αλλά αφήνει, συναφώς, περιθώριο εκτιμήσεως στην Επιτροπή. Εξάλλου, το αυτό ισχύει από τη σημείο 1 Β, τρίτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών, όσον αφορά τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας, το οποίο προβλέπει μόνον ότι το ποσό «μπορεί» να προσαυξηθεί κατά 10 % για κάθε έτος.

135 Πάντως, παρατηρείται ότι, στην Απόφαση, η Επιτροπή εφάρμοσε τις κατευθυντήριες γραμμές δεχόμενη την αρχή της προσαυξήσεως κατά 10 % για κάθε έτος για όλες τις επιχειρήσεις που μετείχαν στην ορθώς χαρακτηρισθείσα μέσης διάρκειας παράβαση.

136 Επιβάλλεται πάντως η διαπίστωση ότι η αρχή αυτή ερμηνεύθηκε με την εφαρμογή, αφενός, προσαυξήσεως του βασικού ποσού του προστίμου κατά 40 %, και όχι κατά 50 %, ως προς τις Sewon, Kyowa και Ajinomoto ενώ η παράνομη συμπεριφορά τους διήρκεσε πέντε έτη (βλ. το άρθρο 1, στοιχεία β' έως δ', της Αποφάσεως, όπου διαπιστώνεται ότι η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών στην παράβαση διήρκεσε «τουλάχιστον από τον Ιούλιο 1990 μέχρι τις 27 Ιουνίου 1995»), και, αφετέρου, προσαύξηση κατά 30 % για την Cheil, ενώ η διάρκεια της παραβάσεως που διέπραξε η επιχείρηση αυτή είναι κατώτερη των τριών ετών.

137 Συνεπώς, διαπιστώνεται ότι η προσαύξηση κατά 15 % που εφαρμόστηκε στην Cheil, μολονότι δεν αντίκειται, καθαυτή, στις κατευθυντήριες γραμμές, είναι παρ' όλ' αυτά προδήλως εσφαλμένη όσον αφορά την εκτίμηση της Επιτροπής στην αιτιολογική σκέψη 313 της Αποφάσεως και επί της οποίας η ίδια προβάλλει ότι στηρίχθηκε για να εφαρμόσει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τις προσαυξήσεις λόγω της διάρκειας της παραβάσεως.

138 Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή δεν παρείχε εξηγήσεις για να δικαιολογήσει αυτή το ποσό του 30 % που καθορίστηκε για την Cheil, ούτε εξάλλου για να δικαιολογήσει το 40 % που εφαρμόστηκε στις τρεις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, παρά την προηγούμενη διαβεβαίωση της αρχής της προσαυξήσεως κατά 10 % για κάθε έτος.

139 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η διάρκεια της παραβάσεως που διέπραξε η Cheil δεν έφθασε τα τρία πλήρη έτη και ότι η Επιτροπή, στην πραγματικότητα, εφάρμοσε ως προς τις Sewon, Kyowa και Ajinomoto προσαύξηση κάτω του 10 % για κάθε έτος, φαίνεται ότι δικαιολογείται να μειωθεί, στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεως που εναπόκειται στο Πρωτοδικείο, σε 20 % η προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου της Cheil, πράγμα το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση του βασικού ποσού του προστίμου σε 18 εκατομμύρια ευρώ.

140 Αντιθέτως, πρέπει να απορριφθούν τα επιχειρήματα της Cheil που αντλούνται από τον αποκλεισμό της από το καρτέλ κατά τη διάρκεια τεσσάρων μηνών λόγω διαμάχης με τα άλλα μέλη του καρτέλ για την κατανομή των ποσοτήτων και τη μη συμμετοχή στις συμφωνίες για τις ποσότητες πωλήσεως και την ανταλλαγή πληροφοριών μέχρι τον Μάρτιο του 1994. Αφενός, δεν αμφισβητείται ότι η Cheil, από τις 27 Αυγούστου 1992, μετείχε στο κύριο μέρος της παραβάσεως, ήτοι στη συμφωνία για τις τιμές (βλ., μεταξύ άλλων, τις αιτιολογικές σκέψεις 79, 81, 90 και 92 της Αποφάσεως), αυτή δε η συμμετοχή εξακολούθησε μέχρι τον Ιούνιο του 1995. Αφετέρου, από την Απόφαση προκύπτει σαφώς (βλ., συγκεκριμένα, τις αιτιολογικές σκέψεις 77, 78, 87, 104, 116, 118, 126 και 128) ότι, όσον αφορά τις ποσότητες πωλήσεων, η Cheil δεν κατέστησε σαφή τη διαφωνία της ως προς την αναγκαιότητα κατανομής των ποσοτήτων μεταξύ παραγωγών για τη διατήρηση των τιμών σε υψηλό επίπεδο, αλλά, αντιθέτως, αξίωσε υψηλότερη ατομική ποσόστωση, πράγμα που συνιστά αποδοχή της αρχής του περιορισμού των πωλήσεων κάθε παραγωγού, τούτο δε μέχρι τις 10 Μαρτίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία δέχθηκε την προσφορά που της έγινε. Όπως σαφώς προκύπτει από τη νομολογία (βλ., συναφώς, την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 232, επιβεβαιωθείσα κατ' αναίρεση με την απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα), τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν επαρκώς ότι η Cheil μετείχε στο σύστημα των ποσοστώσεων, περιλαμβανομένης της περιόδου από τον Δεκέμβριο του 1993 μέχρι τον Μάρτιο του 1994.

141 Περαιτέρω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή διευκρίνισε σαφώς με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 224) ότι στις 10 Μαρτίου 1994 η προσφεύγουσα προσχώρησε στη συμφωνία για την ανταλλαγή των πληροφοριών όσον αφορά τις ποσότητες πωλήσεων, που είχε συναφθεί μεταξύ των άλλων επιχειρήσεων μελών του καρτέλ στις 8 Δεκεμβρίου 1993, που προβλεπόταν να εφαρμοστεί τις αρχές του 1994.

142 Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερθεισών ημερομηνιών, δεν μπορεί να θεωρηθεί, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, ότι η προσφεύγουσα προσχώρησε «μεταγενέστερα» στην επίδικη συμφωνία, εφόσον το σύντομο χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της συνάψεως της εν λόγω συμφωνίας, και μάλιστα η θέση της σε εφαρμογή, και η συμμετοχή της προσφεύγουσας στη συμφωνία αυτή ουδόλως επιτρέπουν να συναχθεί ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη στο πλαίσιο εκτιμήσεως της προσαυξήσεως λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, η οποία δικαιολογεί μείωση της προσαυξήσεως αυτής.

143 Στο μέτρο που η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η περιορισμένη διάρκεια της συμμετοχής της στη συμφωνία για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεων «δεν ελήφθη υπόψη στην απόφαση που έλαβε η Επιτροπή επιβάλλοντάς της κύρωση για συνολική παράβαση διάρκειας τριών ετών», υπενθυμίζεται ότι η καθής ορθώς έκρινε ότι αυτές οι βλαπτικές του ανταγωνισμού συμφωνίες συνήφθηκαν από τις ενδιαφερόμενες εταιρίες στο πλαίσιο ενός ενιαίου από κοινού σχεδίου για τη ρύθμιση των τιμών και των πωλήσεων στην αγορά της λυσίνης. Συναφώς, η προσφεύγουσα δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα δυνάμενο να αποδείξει τον εσφαλμένο χαρακτήρα του συμπεράσματος της Επιτροπής ότι οι ενέργειες των εν λόγω επιχειρήσεων, περιλαμβανομένης της συμφωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών, συνιστούν ενιαία και κατ' εξακολούθηση παράβαση.

144 Τέλος, τονίζεται ότι, μολονότι συνομολογείται ότι η προσφεύγουσα μετείχε σαφώς στην προσαπτόμενη παράβαση, από τις 27 Αυγούστου 1992 μέχρι τις 27 Ιουνίου 1995, το ζήτημα αν η συμμετοχή αυτή ήταν ενεργητική ή απλώς παθητική, ακόμη και η συμμετοχή που αφορά τη μη ουσιαστική εφαρμογή των συμφωνιών, εμπίπτει στη συνακόλουθη εξέταση του ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη ελαφρυντικές περιστάσεις.

4. *Επί των ελαφρυντικών περιστάσεων*

Επιχειρήματα των διαδίκων

Επί του παθητικού ρόλου της Cheil

145 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο δευτερεύων ρόλος της στις δραστηριότητες της συμπράξεως δικαιολογεί μείωση του προστίμου, σύμφωνα με το σημείο 3, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών. Η τακτική λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής [απόφαση 89/190/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81] της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.865 — PVC) (ΕΕ 1989, L 74, σ. 1)) και η νομολογία (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, Τ-334/94, Sarrió κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1439, σκέψη 411) επιβεβαιώνουν την απαίτηση αυτή.

146 Εν προκειμένω, συνομολογείται ότι η σύμπραξη «Ασία-Ευρώπη», αναφερθείσα στις αιτιολογικές σκέψεις 50 έως 68 της Αποφάσεως, τέθηκε σε εφαρμογή πριν από την είσοδο της Cheil στην αγορά της λυσίνης και πριν από την προσχώρησή της στη σύμπραξη στις 27 Αυγούστου 1992. Ακόμη και μετά την ημερομηνία αυτή, ο ρόλος της Cheil παρέμεινε παθητικός. Παραδείγματος χάρη, η Cheil δεν μετείχε στη σύσκεψη της 27ης Μαΐου 1993 κατά τη διάρκεια της οποίας η Ajinomoto και η Kyowa ζήτησαν από τη Sewon να πείσει την Cheil για τις προσαρμογές των ποσοτήτων. Ο περιθωριακός ρόλος της Cheil, λόγω του μικρού μεγέθους της, προκύπτει και από τη σύσκεψη του Βανκούβερ της 24ης Ιουνίου 1993, κατά τη διάρκεια της οποίας όλες οι εταιρίες πλην της Cheil συμφώνησαν να συσταθεί ένας επίσημος οργανισμός παραγωγών λυσίνης (αιτιολογική σκέψη 110 της Αποφάσεως). Εξάλλου, η Cheil δεν αναφέρθηκε ποτέ από τις άλλες εταιρίες ως υποκινητής ή ενεργό μέλος, παρά τη θέλησή τους να απαλλαγούν των ευθυνών τους. Τέλος, η Επιτροπή στηρίχθηκε μόνο στο γεγονός ότι η Cheil μετείχε στις συσκέψεις, χωρίς να επικαλεστεί τον αποκλεισμό της από ορισμένες συσκέψεις ή τη διακριτικότητα που επέδειξε. Αυτό το είδος προσεγγίσεως, που δεν λαμβάνει υπόψη τον λιγότερο σημαντικό ρόλο της Cheil και οδηγεί στην εξομοίωσή της με έναν μεγάλο παραγωγό όπως η Kyowa, επικρίθηκε ήδη στο παρελθόν, στην προαναφερθείσα απόφαση BPB de Eendracht κατά Επιτροπής.

147 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι ελήφθη υπόψη το γεγονός της μεταγενέστερης εισόδου της Cheil στην αγορά για να εκτιμηθεί η διάρκεια της παραβάσεως, αλλά το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η επιχείρηση αυτή είχε παθητικό ρόλο, για τους λόγους που εκτέθηκαν στις αιτιολογικές σκέψεις 361 έως 364 της Αποφάσεως.

Επί της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών

148 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή έπρεπε, σύμφωνα με το σημείο 3, δεύτερη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών να της χορηγήσει μείωση του ποσού του προστίμου λόγω της μη ουσιαστικής εφαρμογής κάθε μιας παράνομης συμφωνίας.

149 Η ερμηνεία της Επιτροπής ότι αυτή η διάταξη των κατευθυντηρίων γραμμών σκοπεί μόνον την περίπτωση όπου σύμπραξη, στο σύνολό της, δεν τέθηκε σε εφαρμογή είναι εσφαλμένη διττά. Αφενός, δεν είναι δίκαιο να μην ανταμείβεται εταιρία που δεν έθεσε σε εφαρμογή σύμπραξη και συνεπώς δεν έθιξε τους καταναλωτές. Αφετέρου, όλες οι άλλες ελαφρυντικές περιστάσεις που αναφέρει το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών αφορούν τη συγκεκριμένη δράση κάθε εταιρίας.

150 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή ισχυρίζεται γενικώς ότι η έκφραση «μη ουσιαστική εφαρμογή των παράνομων συμφωνιών ή πρακτικών», που περιλαμβάνεται στις κατευθυντήριες γραμμές, σκοπεί την περίπτωση όπου σύμπραξη, στο σύνολό της, δεν τίθεται σε εφαρμογή ή είναι ανενεργός για ορισμένη χρονική περίοδο. Αντιθέτως, δεν αναφέρεται η ατομική κατάσταση των μελών ενεργού συμπράξεως, συγκεκριμένα όταν πρόκειται για επιχείρηση η οποία, όπως η Cheil, μετείχε ενεργώς στις συζητήσεις και δεν διαχώρισε καθόλου τη θέση της. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τη νομολογία, και συγκεκριμένα, από την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-308/94, Cascades κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-925, σκέψη 230), όπου κρίθηκε ότι το ότι μια επιχείρηση δεν συμπεριφέρθηκε στην αγορά όπως είχε συμφωνήσει με τους ανταγωνιστές της δεν συνιστά κατ' ανάγκη στοιχείο

που πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως ελαφρυντική περίσταση, εφόσον η επιχείρηση μπορεί απλώς να επιχειρεί να χρησιμοποιήσει τη σύμπραξη προς όφελός της.

— Επί των συμφωνιών για τις τιμές

151 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με την ίδια την Απόφαση, οι τιμές που συμφωνήθηκαν διαδοχικά κατά τις συσκέψεις των μελών της συμπράξεως δεν ανιστοιχούσαν ποτέ στις τιμές τις οποίες εφάρμοζε, σύμφωνα με τον περιλαμβανόμενο στην αιτιολογική σκέψη 47 της Αποφάσεως πίνακα.

152 Εξάλλου, από τη γραφική παράσταση που προσκόμισε η προσφεύγουσα σε απάντηση στην ανακοίνωση αιτιάσεων (παράρτημα 12 της προσφυγής) προκύπτει σαφώς ότι οι τιμές που εφάρμοζε η προσφεύγουσα ήταν, κατά μέσο όρο, κατά 25 % λιγότερο υψηλές από τις τιμές στόχους που είχαν συμφωνηθεί κατά τις συσκέψεις μεταξύ των μελών της συμπράξεως.

153 Συνεπώς, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και παρέβη τις κατευθυντήριες γραμμές μη χορηγώντας στην Cheil μείωση του προστίμου λόγω της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών για τις τιμές.

154 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι τα στοιχεία που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν αναιρούν τις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στην Απόφαση, συγκεκριμένα στις αιτιολογικές σκέψεις 376 και 377, που αναφέρουν ότι η εφαρμογή της συμφωνίας για τις τιμές στόχους δεν συνεπάγεται ότι οι τιμές αυτές θα ισχύσουν κατ' ανάγκη στην αγορά, αλλά ότι οι επιχειρήσεις θα προσπαθήσουν να τις προσεγγίσουν.

155 Περαιτέρω, συνομολογείται ότι η Cheil ήταν παρούσα στις περισσότερες συσκέψεις κατά τη διάρκεια των οποίων συζητήθηκε ο καθορισμός τιμών, ώστε σ' αυτήν εναπόκειται να αποδείξει ότι, παρά αυτό το δεδομένο γεγονός, η πολιτική της περί των τιμών ήταν το αποτέλεσμα ελεύθερου και πλήρους ανταγωνισμού. Εξάλλου, τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 47 της Αποφάσεως δείχνουν ότι οι τιμές που εφάρμοσε η Cheil δεν ήταν οι χαμηλότερες της αγοράς και ακολουθούσαν την εξέλιξη των τιμών που είχαν ζητηθεί από τα μέλη της συμπράξεως.

— Επί των συμφωνιών σχετικά με τις ποσότητες

156 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι από την ίδια την Απόφαση προκύπτει, κατ' αρχάς, ότι η Cheil δεν εφάρμοσε τη συμφωνία για την κατανομή των ποσοτήτων (αιτιολογική σκέψη 214) και ότι, αντιθέτως, απαιτούσε αύξηση της παραγωγής (αιτιολογικές σκέψεις 108 και 116), όπως αποδεικνύει επίσης το γεγονός ότι αποκλείστηκε από την πρωινή σύσκεψη της Χονολουλού της 10ης Μαρτίου 1994, που αφορούσε τις ποσοστώσεις.

157 Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν απέρριψε ρητώς τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η προσφεύγουσα, τα οποία αποδείκνυαν ότι είχε προβεί σε μελέτες σκοπιμότητας και παραγγελίες εξοπλισμών προκειμένου να διπλασιάσει την παραγωγική της ικανότητα (παράρτημα 13 της προσφυγής). Πράγματι, η Επιτροπή έκανε απλώς την υπόθεση ότι οι συμφωνίες εφαρμόστηκαν από κάθε εταιρία που μετείχε στις συζητήσεις (αιτιολογική σκέψη 380 της Αποφάσεως). Η Επιτροπή, μη λαμβάνοντας υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Cheil τα οποία αποδεικνύουν την ύπαρξη σημαντικής αποκλίσεως μεταξύ των συμφωνηθεισών τιμών και των τιμών που εφάρμοζε η Cheil, στην πράξη, την αντιμετώπισε με τον ίδιο τρόπο όπως τις άλλες εταιρίες που δεν μπόρεσαν να προσκομίσουν τέτοιου είδους αποδεικτικά στοιχεία.

158 Συνεπώς, η Επιτροπή όχι μόνον υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και παρέβη τις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά προσέβαλε επίσης την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

159 Το επιχείρημα ότι η συμφωνία αφορά τις ελάχιστες ποσότητες είναι παράλογο. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι επρόκειτο περί αυτού, ούτε η Cheil ούτε η Sewon θα είχαν ζητήσει υψηλότερες ποσοστώσεις.

160 Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι η Cheil μετείχε εκουσίως στη συμφωνία που προέβλεπε την κατανομή ποσοστώσεων και ότι η μόνη διαφωνία της με τα άλλα μέλη της συμπράξεως έγκειτο στο ότι ήθελε σημαντικότερη ποσόστωση.

161 Το γεγονός ότι μπόρεσε να πωλήσει μεγαλύτερες ποσότητες από τις ποσότητες που οι άλλες επιχειρήσεις επιδίωκαν να της επιβάλλουν δεν συνιστά ελαφρυντική περίσταση, διότι οι καθορισθείσες ποσοστώσεις ήταν απλώς ελάχιστες ποσότητες (αιτιολογική σκέψη 378 της Αποφάσεως). Η διαπίστωση αυτή δεν είναι ασυμβίβαστη με τον αυτοπεριορισμό των πωλήσεων εκ μέρους των παραγωγών, διότι τα μέλη της συμπράξεως δεν μπόρεσαν να καταλήξουν σε συμφωνία ως προς σταθερές ποσοστώσεις αλλά μόνον ως προς τα ελάχιστα μερίδια αγοράς που έπρεπε να διατηρήσουν. Συναφώς, είναι σημαντική η διαπίστωση ότι το κατανεμηθέν μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς στην Cheil ήταν 7 % και το πραγματικό μερίδιό της παρέμεινε σε 8 % (αιτιολογική σκέψη 267 της Αποφάσεως).

162 Τα σχέδια αυξήσεως της παραγωγικής ικανότητας δεν ασκούν επιρροή, δεδομένου ότι δεν αντιστοιχούν σε ποσότητες πωλήσεων.

— Περί της συμφωνίας ανταλλαγής πληροφοριών ως προς τις ποσότητες πωλήσεων

163 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι έδωσε συστηματικά ανακριβείς πληροφορίες στα άλλα μέλη της συμπράξεως. Υφίσταται όμως ένα όριο πέραν του οποίου τα κοινοποιούμενα στοιχεία είναι τόσο ανακριβή ώστε η κοινοποίησή τους αντιστοιχεί σε μη ουσιαστική εφαρμογή της συμφωνίας. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, το αποτέλεσμα της παράνομης συμπεριφοράς στην αγορά είναι μικρότερο.

164 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο να απορριφθεί η άποψη ότι η ενεργός συμμετοχή σε σύμπραξη με προσπάθεια εξαπατήσεως των μελών της είναι αξιέπαινη πρακτική που δικαιολογεί μείωση του προστίμου. Κατά τη διοικητική διαδικασία, η Cheil είχε εξάλλου προβάλει ότι προσχώρησε στη σύμπραξη για να λάβει πληροφορίες για την αγορά της λυσίνης, επιχείρημα που απορρίφθηκε στην αιτιολογική σκέψη 364 της Αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του παθητικού ρόλου της Cheil

165 Όπως προκύπτει από τη νομολογία, άπαξ μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πλείονες επιχειρήσεις, πρέπει να εξετάζεται η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής καθεμιάς απ' αυτές (αποφάσεις του Δικαστηρίου 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, και της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 150), για να καθοριστεί αν υφίστανται, ως προς αυτές, επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.

166 Στα σημεία 2 και 3 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπεται διαβάθμιση του βασικού ποσού του προστίμου αναλόγως ορισμένων επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων.

167 Συγκεκριμένα, αν αποδειχθεί ότι «η επιχείρηση έχει παίξει αποκλειστικά παθητικό ρόλο» στη διάπραξη της παραβάσεως «ή μιμήθηκε απλώς τη συμπεριφορά άλλων επιχειρήσεων», συνιστά ελαφρυντική περίσταση, σύμφωνα με το σημείο 3, πρώτη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών διευκρινίζομένου ότι αυτός ο παθητικός ρόλος συνεπάγεται ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση έχει υιοθετήσει «συγκρατημένη συμπεριφορά», δηλαδή δεν υφίσταται ενεργός συμμετοχή στην εκπόνηση της ή των αντιθέτων προς τον ανταγωνισμών συμφωνιών.

168 Από τη νομολογία προκύπτει ότι, μεταξύ των στοιχείων από τα οποία μπορεί να προκύψει ο παθητικός ρόλος επιχειρήσεως εντός μιας συμπράξεως, μπορούν να ληφθούν υπόψη ο αισθητά πιο σποραδικός χαρακτήρας των συμμετοχών της στις συσκέψεις σε σχέση με τα απλά μέλη της συμπράξεως (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση BPB Eendracht κατά Επιτροπής, σκέψη 343) καθώς και η μεταγενέστερη είσοδός της στην αγορά που αποτέλεσε αντικείμενο της παραβάσεως, ανεξαρτήτως της διάρκειας της συμμετοχής της σ' αυτήν (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση Stichting Sigarettenindustrie κατά Επιτροπής, σκέψη 100), ή ακόμη την ύπαρξη ρητών συναφώς δηλώσεων εκπροσώπων τρίτων επιχειρήσεων που μετείχαν στην παράβαση (βλ., συναφώς, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-317/94, Weig κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1235, σκέψη 264).

169 Εν προκειμένω, η Cheil προβάλλει, κατ' ουσίαν, τη μεταγενέστερη είσοδό της στην αγορά, τη μη συμμετοχή της σε ορισμένες συσκέψεις σχετικά με τις ποσοστώσεις πωλήσεων ή τη θέση σε λειτουργία επαγγελματικής οργανώσεως, το μικρό μέγεθός της και το γεγονός ότι δεν αναφέρθηκε από τους άλλους παραγωγούς ως ενεργό μέλος.

170 Το επιχείρημα της Cheil ότι δεν αναφέρθηκε από άλλες συμμετέχουσες επιχειρήσεις ως ενεργό μέλος της συμπράξεως πρέπει να απορριφθεί πάραυτα. Πράγματι, μολονότι μπορεί ασφαλώς να ληφθούν υπόψη οι ρητές δηλώσεις που αφορούν τον ρόλο που έπαιξε μια επιχείρηση σε μια σύμπραξη, καθόσον προέρχονται από εκπροσώπους τρίτων επιχειρήσεων (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση Weig κατά Επιτροπής, σκέψη 264) δεν μπορεί, αντιθέτως, να δοθεί οποιαδήποτε αποδεικτική ισχύς στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν τέτοιες δηλώσεις.

171 Ομοίως, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι ελήφθη υπόψη η μεταγενέστερη είσοδος της Cheil στην αγορά στο πλαίσιο υπολογισμού της διάρκειας της παραβάσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές, εφόσον το ζήτημα υπολογισμού της διάρκειας της παραβάσεως που διέπραξε μια επιχείρηση διακρίνεται από το ζήτημα που αφορά τον χαρακτήρα του ενεργητικού ή παθητικού ρόλου που είχε η επιχείρηση αυτή.

172 Η είσοδος της Cheil στην αγορά της λυσίνης, όπως της ADM, έλαβε συγκεκριμένα χώρα κατά το 1991, δηλαδή σε μια χρονική περίοδο που η ασιατικοευρωπαϊκή σύμπραξη, στην οποία μετείχαν η Ajinomoto, η Sewon και η Kyowa είχε ήδη συσταθεί από πολλών μηνών, εν προκειμένω, από τον Ιούλιο του 1990 (αιτιολογικές σκέψεις 50 έως 68 της Αποφάσεως). Εξάλλου, σε αντίθεση με την ADM, η Cheil δεν μετείχε στη σύσκεψη του Μεξικού της 23ης Ιουνίου 1992, που σημειοδοτεί μία από τις σημαντικές περιόδους της συμπράξεως καθόσον σκοπούσε να θέσει σε εφαρμογή νέο μηχανισμό ελέγχου των τιμών και των ποσοτήτων λαμβανομένης υπόψη της εισόδου στην αγορά νέων παραγωγών (αιτιολογικές σκέψεις 72 έως 75 της Αποφάσεως).

173 Συνομολογείται ότι, στις 27 Αυγούστου 1992, οι Ασιάτες παραγωγοί συναντήθηκαν στις εγκαταστάσεις της προσφεύγουσας στη Σεούλ, κατά τη διάρκεια της οποίας συμφώνησαν την αύξηση των τιμών που πρότεινε η ADM (αιτιολογική σκέψη 79 της Αποφάσεως). Η ημερομηνία αυτή σημειοδοτεί την έναρξη της προσχωρήσεως της Cheil στη σύμπραξη, πράγμα το οποίο δεν αμφισβητείται, όπως επίσης και η διαρκής συμμετοχή της στις συσκέψεις που αφορούσαν την αθέμιτη σύμπραξη για τις τιμές. Εξάλλου, από την Απόφαση προκύπτει ότι, αν και εισήλθε μεταγενέστερα στην αγορά, η Cheil ζήτησε από πολύ νωρίς τη χορήγηση σημαντικότερης ποσοστώσεως από αυτή που της είχε προταθεί (αιτιολογικές σκέψεις 77 και 78 της Αποφάσεως), πράγμα το οποίο συνέχισε να πράττει μέχρι τις 10 Μαρτίου 1994, ημερομηνία κατά την οποία δέχθηκε την προταθείσα ποσόστωση.

174 Μολονότι η συμπεριφορά αυτή της Cheil δεν αντιστοιχεί προφανώς ακριβώς με την έννοια του παθητικού ρόλου μιας επιχειρήσεως, πρέπει να τονιστεί ότι οι συνέπειες της μεταγενέστερης εισόδου της Cheil στην αγορά και της συμπεριφοράς της ως προς τους άλλους παραγωγούς σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεων πρέπει να εκτιμηθούν ενόψει των άλλων προβληθέντων στοιχείων, δηλαδή τον αριθμό των συμμετοχών της στις συσκέψεις και το μικρό της μέγεθος.

175 Η συχνότητα των συμμετοχών της Cheil στις συσκέψεις των παραγωγών σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεως, κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσεως της συμμετοχής της στη σύμπραξη (μεταξύ 27 Αυγούστου 1992 και 10 Μαρτίου 1994), είναι ασφαλώς προφανώς μικρότερη απ' ό,τι των άλλων συμμετεχόντων.

176 Αν αποκλειστούν, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, οι συσκέψεις των δύο επικεφαλής της συμπράξεως, στις οποίες σαφώς δεν μετείχε, και οι άλλες συσκέψεις που αφορούσαν τις τιμές, στις οποίες αντιθέτως μετείχε (αιτιολογικές σκέψεις 79, 81, 90 και 94 της Αποφάσεως), από την Απόφαση προκύπτει ότι η Cheil δεν μετείχε σε πολλές συσκέψεις παραγωγών που ασχολήθηκαν με το πρόβλημα των ποσοστώσεων πωλήσεων, ήτοι τις συσκέψεις της 29ης Οκτωβρίου και 2ας Νοεμβρίου 1992 (αιτιολογικές σκέψεις 86 και 87), της 27ης Μαΐου 1993 (αιτιολογική σκέψη 102) και, κυρίως, της 8ης Δεκεμβρίου 1993 (αιτιολογικές σκέψεις 119 και 122) κατόπιν του πρωινού της 10ης Μαρτίου 1994 (αιτιολογικές σκέψεις 126 και 127). Αντιθέτως, η Cheil μετείχε πλήρως στις συσκέψεις της 18ης Ιουνίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 104 της Αποφάσεως), της 24ης Ιουνίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως) και της 5ης Οκτωβρίου 1993 (αιτιολογική σκέψη 116 της Αποφάσεως).

177 Η ίδια η συμπεριφορά της Cheil κατά τη διάρκεια των συσκέψεων αυτών επιβεβαιώνει τον παθητικό ρόλο που είχε ως προς τις συμφωνίες για τις ποσότητες πωλήσεων μέχρι τις 10 Μαρτίου 1994. Πράγματι, από την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 110) προκύπτει ότι, κατά τη σύσκεψη της 24ης Ιουνίου 1993, όλοι οι μετέχοντες, πλην της Cheil, δέχθηκαν να συσταθεί ένας επίσημος οργανισμός για τη λυσίνη, ο οποίος να διευθύνεται από τις Ajinomoto και ADM. Η απόφαση αυτή οδήγησε στη δημιουργία, εντός μιας υφιστάμενης επαγγελματικής οργανώσεως (της Fefana), μιας ομάδας εργασίας μεταξύ παραγωγών, οι συσκέψεις των οποίων απέβησαν καθοριστικές για να μπορέσουν οι παραγωγοί να ανταλλάξουν πληροφορίες και να ελέγξουν την τήρηση των χορηγηθεισών ποσοστώσεων (βλ., συγκεκριμένα, τις αιτιολογικές σκέψεις 122, 125, 133, 139, 150, 158 και 165 της Αποφάσεως).

178 Επομένως, προκύπτει ότι η Cheil μετείχε πλήρως μόνο σε τρεις από τις οκτώ συσκέψεις που ασχολήθηκαν με τις ποσότητες πωλήσεων μεταξύ 27 Αυγούστου 1992 και 10 Μαρτίου 1994 και ότι, κυρίως, δεν ήταν παρούσα στις συσκέψεις της 8ης Δεκεμβρίου 1993 και της 10ης Μαρτίου 1994 το πρωί, οι οποίες είναι οι πιο σημαντικές όσον αφορά τις ποσότητες πωλήσεων. Πράγματι, κατά τη διάρκεια των εν λόγω συσκέψεων συμφωνήθηκε η οριστική και τελειωτική κατανομή των ποσοστώσεων πωλήσεων από τους άλλους παραγωγούς για το έτος 1994, στη δε Ajinomoto ανατέθηκε επίσης το καθήκον συγκεντρώσεως των κύκλων εργασιών των πωλήσεων που είχαν διαβιβάσει τα άλλα μέλη του καρτέλ.

179 Στις απουσίες αυτές από τις δύο στρατηγικές για τις ποσότητες πωλήσεων συσκέψεις προστίθεται το γεγονός ότι η Cheil δέχθηκε τελικώς, το απόγευμα της 10ης Μαρτίου 1994, ποσόστωση πωλήσεως, καθορισθείσα από τους άλλους παραγωγούς σε 17 000

τόνους, αισθητά κατώτερη της ζητηθείσας, δηλαδή 22 000 τόνους (αιτιολογική σκέψη 116 της Αποφάσεως).

180 Τέλος, το μικρό μέγεθος της Cheil συνιστά σημαντικό στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί η πραγματική επίπτωση της μεταγενέστερης εισόδου της στην αγορά της λυσίνης και της συμπεριφοράς της ως προς τους άλλους παραγωγούς. Πράγματι, μολονότι η Cheil αρχικώς αντιτάχθηκε στην ποσόστωση που της είχε προσφερθεί, παρ' όλ' αυτά η προταθείσα από τους επικεφαλής της συμπράξεως ποσόστωση ήταν πάντοτε σαφώς κατώτερη της προταθείσας σε επιχειρήσεις σχετικώς αντιστοίχου μεγέθους, τις Kyowa και Sewon. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τη Sewon, ο συνολικός κύκλος εργασιών της οποίας είναι ασφαλώς πολύ κατώτερος του κύκλου εργασιών της Sewon, αλλά ο συνολικός κύκλος εργασιών της στον τομέα της λυσίνης είναι ανώτερος, είναι ενδεικτική η διαπίστωση ότι οι προταθείσες ποσοστώσεις ποικίλλαν μεταξύ 32 900 τόνων (αιτιολογική σκέψη 104 της Αποφάσεως) και 37 000 τόνων (αιτιολογική σκέψη 121 της Αποφάσεως), σε σύγκριση με τους τελικώς χορηγηθέντες στην Cheil 17 000 τόνους (αιτιολογική σκέψη 128 της Αποφάσεως). Περαιτέρω, από τα παγκόσμια μερίδια αγοράς που χορηγήθηκαν το 1994 σε κάθε παραγωγό δυνάμει των συναφθεισών συμφωνιών (βλ. αιτιολογική σκέψη 267 της Αποφάσεως), προκύπτει ότι η Cheil (με 7 % των μεριδίων) κατείχε μερίδιο αγοράς σαφώς κατώτερο του μεριδίου που χορηγήθηκε στη Sewon (14 %) και στην Kyowa (19 %), οι οποίες παρ' όλ' αυτά θεωρούνταν ως επιχειρήσεις συγκρίσιμου μεγέθους. Επομένως, είναι προφανές ότι η Cheil τέθηκε «σε δυσμενή θέση» στο πλαίσιο της συμπράξεως για τις ποσότητες πωλήσεων σε σχέση με άλλους παραγωγούς, πράγμα το οποίο μπορεί να ερμηνευθεί ως άμεση συνέπεια του πιο σποραδικού χαρακτήρα των συμμετοχών της στις συσκέψεις και της μεταγενέστερης εισόδου της στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, το γεγονός ότι η Cheil αξίωσε σημαντικότερη ποσόστωση από την προταθείσα έχει συνεπώς πολύ σχετική σημασία και δεν αποδεικνύει κατ' ανάγκη ότι η Cheil είχε ενεργό ρόλο.

181 Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται ότι η Cheil είχε παθητικό ρόλο στη σύμπραξη για τις ποσότητες πωλήσεως μεταξύ 27 Αυγούστου 1992 και 10 Μαρτίου 1994, δηλαδή κατά το ήμισυ της διάρκειας της συμμετοχής της στη σύμπραξη. Αντιθέτως, τονίζεται ότι, μετά τις 10 Μαρτίου 1994, η Cheil ήταν παρούσα και μετείχε ενεργώς στις διάφορες συσκέψεις της συμπράξεως, πράγμα το οποίο εξάλλου δεν αμφισβητεί.

182 Όσον αφορά το ποσό της μειώσεως που πρέπει ως εκ τούτου να χορηγηθεί στην προσφεύγουσα στο πλαίσιο της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας που έχει το Πρωτοδικείο, παρατηρείται ότι στη Sewon χορηγήθηκε από την Επιτροπή μείωση 20 % της εφαρμοσθείσας λόγω της διάρκειας προσαυξήσεως, πράγμα που αντιστοιχεί σε μείωση 5,71 % του βασικού ποσού του προστίμου, επειδή η καθής θεώρησε ότι η Sewon είχε παθητικό ρόλο όσον αφορά τις συμφωνίες για τις ποσότητες πωλήσεων από το 1995 μόνο, δηλαδή για περίοδο έξι μηνών επί των πέντε ετών της συμμετοχής της στη σύμπραξη.

183 Λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, το γεγονός αυτό και την ανάγκη να διασφαλιστεί ίση μεταχείριση των μελών της συμπράξεως καθώς και, αφετέρου, την ενεργό συμμετοχή της Cheil στις συμφωνίες για τις τιμές, μείωση κατά 10 % του βασικού ποσού του προστίμου δικαιολογείται προφανώς στο μέτρο που η Cheil είχε παθητικό ρόλο στη σύμπραξη για τις ποσότητες πωλήσεων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Επί της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών

184 Όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 165 ανωτέρω, από τη νομολογία προκύπτει ότι, άπαξ μια παράβαση έχει διαπραχθεί από πλείονες επιχειρήσεις, πρέπει να εξετάζεται η σχετική βαρύτητα της συμμετοχής καθεμιάς απ' αυτές, για να καθοριστεί αν υφίστανται, ως προς αυτές, επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.

185 Το συμπέρασμα αυτό συνιστά τη λογική συνέπεια της αρχής της εξατομικεύσεως των ποινών και κυρώσεων δυνάμει της οποίας σε μια επιχείρηση μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις μόνο για τα γεγονότα που της προσάπτονται ατομικώς, αρχή η οποία είναι εφαρμοστέα σε κάθε διοικητική διαδικασία που μπορεί να καταλήξει στην επιβολή κυρώσεως δυνάμει των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού (βλ., όσον αφορά τον καταλογισμό προστίμου, την απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 2001, Τ-45/98 και Τ-47/98, Krypp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-3757, σκέψη 63).

186 Στα σημεία 2 και 3 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπεται διαβάθμιση του βασικού ποσού του προστίμου σε σχέση με ορισμένες επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν κάθε εμπλεκομένη επιχείρηση.

187 Συγκεκριμένα, το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών καθορίζει, υπό τον τίτλο των ελαφρυντικών περιστάσεων, μη εξαντλητικό κατάλογο των περιστάσεων που μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση του βασικού ποσού του προστίμου. Αναφέρονται λοιπόν ο παθητικός ρόλος μιας επιχειρήσεως, η μη ουσιαστική εφαρμογή των παρανόμων συμφωνιών, η παύση των παραβάσεων ταυτόχρονα με τις πρώτες ενέργειες της Επιτροπής, η ύπαρξη της δικαιολογημένης αμφιβολίας της επιχειρήσεως σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της ακολουθούμενης περιοριστικής πρακτικής, το γεγονός ότι η παράβαση διαπράχθηκε από αμέλεια καθώς και η ουσιαστική συνεργασία της επιχειρήσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας πέραν του πεδίου εφαρμογής της ανακοινώσεως για τη συνεργασία. Συνεπώς, όλες οι ούτως αναφερόμενες περιστάσεις στηρίζονται στην συμπεριφορά που χαρακτηρίζει κάθε επιχείρηση.

188 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η ερμηνεία της Επιτροπής ότι το σημείο 3, δεύτερη περίπτωση, σχετικά με «τη μη ουσιαστική εφαρμογή της συμφωνίας», σκοπεί μόνον την υποθετική περίπτωση όπου η σύμπραξη, στο σύνολο της, δεν τίθεται σε εφαρμογή, εξαιρουμένης της ίδιας συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως, είναι προδήλως εσφαλμένη.

189 Πράγματι, η άποψη της Επιτροπής προέρχεται από σύγχυση μεταξύ, αφενός, της εκτιμήσεως της συγκεκριμένης επιπτώσεως της παραβάσεως στην αγορά για τους σκοπούς αξιολογήσεως της σοβαρότητάς της (σημείο 1 Α, πρώτο εδάφιο, των κατευθυντηρίων γραμμών), στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το σύνολο της παραβάσεως και όχι από την ουσιαστική συμπεριφορά κάθε επιχειρήσεως, και, αφετέρου, της εκτιμήσεως της

ατομικής συμπεριφοράς κάθε επιχειρήσεως για τους σκοπούς εκτιμήσεως των επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων (σημεία 2 και 3 των κατευθυντηρίων γραμμών), στο πλαίσιο της οποίας πρέπει, σύμφωνα με την αρχή της εξατομικεύσεως των ποινών και κυρώσεων, να εξεταστεί η σοβαρότητα σχετικά με τη συμμετοχή της επιχειρήσεως στην παράβαση.

190 Περαιτέρω, στο υπόμνημα αντικρούσεως, η Επιτροπή παραπέμπει στην προαναφερθείσα απόφαση Cascades κατά Επιτροπής, όπου το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το ότι μια επιχείρηση, που αποδεικνύεται ότι μετέχει σε σύμπραξη ως προς τις τιμές, δεν συμπεριφέρθηκε στην αγορά όπως είχε συμφωνήσει με τους ανταγωνιστές της δεν συνιστά κατ' ανάγκην στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη, ως ελαφρυντική περίσταση, κατά την επιμέτρηση του επιβλητέου προστίμου (σκέψη 230).

191 Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αποφάσεως, παρατηρείται ότι το Πρωτοδικείο προέβη στον έλεγχο αποφάσεως της Επιτροπής η οποία δεν εφάρμοσε τις κατευθυντήριες γραμμές, εφόσον είναι προγενέστερη της εκδόσεως των κατευθυντηρίων αυτών γραμμών, οι οποίες αναφέρουν στο εξής ρητώς ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η μη ουσιαστική εφαρμογή παράνομης συμφωνίας ως ελαφρυντική περίσταση. Όπως όμως ήδη αναφέρθηκε στη σκέψη 77 ανωτέρω, κατά πάγια νομολογία δεν μπορεί να απέχει κανόνων με τους οποίους αυτοδεσμεύθηκε. Συγκεκριμένα, όταν η Επιτροπή εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές που σκοπούν να διευκρινίσουν, τηρώντας τη Συνθήκη, τα κριτήρια που σκοπεί να εφαρμόσει στο πλαίσιο ασκήσεως της εξουσίας της εκτιμήσεως, προκύπτει αυτοδέσμευση της εξουσίας αυτής καθόσον στην Επιτροπή εναπόκειται να συμμορφούται προς τους ενδεικτικούς κανόνες με τους οποίους αυτοδεσμεύθηκε (προαναφερθείσες αποφάσεις AIUFASS και AKT κατά Επιτροπής, σκέψη 57, και Vlaams Gewest κατά Επιτροπής, σκέψη 89).

192 Παραμένει το ερώτημα αν, εν προκειμένω, η Επιτροπή ορθώς μπόρεσε να θεωρήσει ότι η ADM δεν μπορούσε να απολαύει ελαφρυντικής περιστάσεως λόγω της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών, δυνάμει του σημείου 3, δεύτερη περίπτωση, των κατευθυντηρίων γραμμών. Προς τον σκοπό αυτό, πρέπει να εξακριβωθεί αν τα γεγονότα που προέβαλε η προσφεύγουσας μπορούν να στοιχειοθετήσουν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου που προσχώρησε στις παράνομες συμφωνίες, δεν τις

εφάρμοσε πράγματι, υιοθετώντας ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Τ-25/95, Τ-26/95, Τ-30/95 έως Τ-32/95, Τ-34/95 έως Τ-39/95, Τ-42/95 έως Τ-46/95, Τ-48/95, Τ-50/95 έως Τ-65/95, Τ-68/95 έως Τ-71/95, Τ-87/95, Τ-88/95, Τ-103/95 και Τ-104/95, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψεις 4872 έως 4874).

193 Όσον αφορά, πρώτον, την προβαλλομένη μη εφαρμογή των συμφωνιών για τις τιμές, η Επιτροπή ορθώς παρατήρησε στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 376) ότι οι επίδικες συμφωνίες αναφέρουν στόχους τιμών (ή «τιμές στόχους»), ώστε η εφαρμογή των συμφωνιών αυτών δεν συνεπάγεται ότι θα ισχύσει τιμή αντιστοιχούσα στον στόχο της συμφωνηθείσας τιμής, αλλά ότι τα μέρη προσπαθούν να προσεγγίσουν τους στόχους τους τιμών. Η Επιτροπή επισήμανε επίσης ότι «από τις πληροφορίες που συνέλεξε προκύπτει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, κατά το παράδειγμα των περισσοτέρων συμφωνιών σχετικά με τις τιμές, τα μέρη καθόρισαν τις τιμές τους με βάση τις συμφωνίες τους».

194 Η Επιτροπή, απαντώντας σε γραπτό ερώτημα του Πρωτοδικείου, διευκρίνισε ότι οι προαναφερθείσες πληροφορίες είναι αυτές που αφορούν τις τιμές των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 47 της Αποφάσεως και επαναλαμβάνονται στη γραφική παράσταση από την οποία προκύπτουν η εξέλιξη των τιμών στόχων και η εξέλιξη των τιμών που εφάρμοσε κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση (παράρτημα 1 του υπομνήματος ανταπαντήσεως).

195 Ενόψει του εγγράφου αυτού, παρατηρείται κατ' αρχάς ότι αν οι εφαρμοσθείσες από την Cheil τιμές δεν συμπίπτουν με τις τιμές στόχους, επειδή είναι συνήθως κατώτερες των τιμών στόχων, το αυτό ισχύει για τις τιμές που εφάρμοσαν οι άλλοι παραγωγοί της λυσίνης, πλην της ADM, από τον Μάρτιο του 1992 μέχρι τη λήξη της περιόδου διαπράξεως της παραβάσεως τον Ιούνιο του 1995.

196 Στη συνέχεια, προκύπτει ότι, μολονότι οι τιμές της Cheil αντιστοιχούν στις τιμές της Sewon (ενίοτε ελαφρώς υψηλότερες και ενίοτε ελαφρώς κατώτερες) και συνήθως κατώτερες των τιμών που εφάρμοζαν άλλοι παραγωγοί, οι διαπιστωθείσες διαφορές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ενδεικτικές και ερμηνεύουσες πράγματι ανεξάρτητη και ανταγωνιστική συμπεριφορά στην αγορά.

197 Τέλος, πρέπει κυρίως να διαπιστωθεί ότι η εξέλιξη των τιμών της Cheil συνέπεσε, κατά τη διάρκεια όλης της περιόδου διαπράξεως της παραβάσεως, με την εξέλιξη των στόχων τιμών που συμφωνήθηκαν μεταξύ των μελών της συμπράξεως, πράγμα το οποίο ενισχύει, κατά τα λοιπά, το συμπέρασμα ότι η εξέλιξη αυτή είχε επιζήμια αποτελέσματα στην αγορά (βλ., συναφώς, την προαναφερθείσα απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1991, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 340). Η σύμπτωση αυτή, κατά τη διάρκεια μιας τόσο μακράς περιόδου, καταδεικνύει ότι η Cheil δεν είχε καμία επιθυμία να μην εφαρμόσει ουσιαστικά τις συμφωνίες σχετικά με τις τιμές.

198 Συναφώς, επισημαίνεται ότι κατά τη διάρκεια του Ιουνίου του 1993, οι πέντε παραγωγοί λυσίνης συμφώνησαν τον καθορισμό της τιμής της λυσίνης σε 3,20 γερμανικά μάρκα (DEM) ανά χιλιόγραμμο (αιτιολογικές σκέψεις 104 και 198 της Αποφάσεως), σκοπεύοντας νέα σταδιακή αύξηση των τιμών. Στη συνέχεια, η τιμή της λυσίνης πράγματι αυξήθηκε εντόνως και τελικώς καθορίστηκε σε 5,30 DEM ανά χιλιόγραμμο σύμφωνα με συμφωνία συναφθείσα τον Οκτώβριο του 1993 (αιτιολογικές σκέψεις 114 και 199 της Αποφάσεως). Πάντως, από τον Αύγουστο του 1993, η Cheil μετείχε πλήρως στην κίνηση για την αύξηση των τιμών στην οποία εμπλέκονταν όλοι οι παραγωγοί της λυσίνης, εφόσον οι τιμές της ανήλθαν από 3,04 DEM ανά χιλιόγραμμο τον Ιούλιο του 1993 σε 3,77 DEM τον Αύγουστο του ιδίου έτους, κατόπιν σε 3,95 DEM τον Σεπτέμβριο και, τέλος, σε 4,23 DEM τον Οκτώβριο του 1993. Κατά τη διάρκεια αυτής της σημαντικής φάσεως της συμπράξεως, η Cheil ουδόλως επιδίωξε να αποστασιοποιηθεί από τους άλλους παραγωγούς υιοθετώντας πράγματι ανταγωνιστική πολιτική τιμών.

199 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι δεν αποδείχθηκε ότι η Cheil δεν εφάρμοσε ουσιαστικά τις συμφωνίες για τις τιμές, εφόσον η διαφορά μεταξύ του κατά πόσον εφάρμοσε τις συμφωνίες για τις τιμές δεν μπορεί να αναμιχθεί με τη μη ουσιαστική εφαρμογή τους.

200 Δεύτερον, όσον αφορά την προβαλλομένη μη εφαρμογή των συμφωνιών σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεων, πρέπει κατ' αρχάς να υπομνησθεί ότι, στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 378), η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα μέλη της συμπράξεως θεώρησαν τις χορηγηθείσες σε αυτά ποσοστώσεις ως «ελάχιστες ποσοστώσεις» και ότι, «στον βαθμό που κάθε μέλος μπόρεσε να πωλήσει τουλάχιστον τις ποσοστώσεις που του χορηγήθηκαν, τηρήθηκε η συμφωνία».

201 Όπως ορθώς τονίστηκε από όλες τις επίδικες επιχειρήσεις, ο ισχυρισμός αυτός αντιφάσκει τουλάχιστον με τα προσαπτόμενα πραγματικά περιστατικά στο μέτρο που ο στόχος αυξήσεως των τιμών, που επιδιώχθηκε κυρίως από τα μέλη της συμπράξεως, συνεπάγεται οπωσδήποτε περιορισμό της παραγωγής της λυσίνης και συνεπώς τη χορήγηση ανωτάτων ποσοστώσεων πωλήσεως. Τούτο επιβεβαιώνεται, μεταξύ άλλων, με τις αιτιολογικές σκέψεις 221 επ. της Αποφάσεως, που αφορούν την εκτίμηση των συμφωνιών σχετικά με τις ποσότητες ενόψει του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, στις οποίες γίνεται μνεία των περιορισμών πωλήσεων. Συνεπώς, αυτός ο ισχυρισμός της Επιτροπής πρέπει να θεωρηθεί αλυσιτελής.

202 Στη συνέχεια, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα της Cheil, σχετικά με τα έτη 1992 και 1993, σύμφωνα με το οποίο η Cheil αξίωνε αύξηση της παραγωγής, πράγμα το οποίο προκάλεσε τον αποκλεισμό της από τις συσκέψεις. Πράγματι, από την Απόφαση προκύπτει ότι, πόρρω του να απαιτήσει γενική αύξηση της παραγωγής, η Cheil ζήτησε μόνο αύξηση της ποσοστώσεως που της είχε προταθεί στο πλαίσιο της συμπράξεως, πράγμα το οποίο δεν μπορεί να εξομοιωθεί με μη ουσιαστική εφαρμογή των παρανόμων συμφωνιών.

203 Εξάλλου, το επιχείρημα που αντλείται από το ότι δεν ελήφθησαν υπόψη εσωτερικά έγγραφα που αποδεικνύουν το γεγονός ότι η Cheil κατέβαλε προσπάθειες να αναπτύξει την παραγωγική της ικανότητα δεν ασκεί επιρροή, διότι τα εν λόγω έγγραφα δεν αποδεικνύουν ότι υπήρξε αύξηση της παραγωγής και ακόμη λιγότερο των ποσοτήτων πωλήσεως. Συναφώς, ο μη θεμελιωμένος ισχυρισμός της προσφεύγουσας σχετικά με την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να απορριφθεί ως στερούμενος κάθε ερείσματος.

204 Πάντως, προκύπτει επίσης ότι η ουσιαστική εφαρμογή των συμφωνιών σχετικά με τις ποσότητες μπορεί να θεωρηθεί ως αποδεδειγμένη επαρκώς από νομικής απόψεως ενόψει του πίνακα που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 267 της Αποφάσεως όπου γίνεται σύγκριση μεταξύ των παγκοσμίων μεριδίων αγοράς που έχουν χορηγηθεί σε κάθε μέλος της συμπράξεως δυνάμει των συμφωνιών και των μεριδίων που πράγματι κατείχαν στο τέλος του έτους 1994. Όντως, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή, τα παγκόσμια μερίδια αγοράς που κατέχει κάθε παραγωγός, πλην της Sewon, συγκρίνονται εν πολλοίς με τα μερίδια που χορηγήθηκαν σε κάθε μέλος της συμπράξεως.

205 Τέλος, όσον αφορά την εφαρμογή των συμφωνιών για τις ποσοστώσεις το 1995, από τις συσκέψεις της συμπράξεως το 1995, που αναφέρονται στις αιτιολογικές σκέψεις 153 έως 166 της Αποφάσεως, προκύπτει σαφώς ότι η Cheil εξακολούθησε την εφαρμογή των ποσοστώσεων που ίσχυαν το προηγούμενο έτος.

206 Τρίτον, όσον αφορά τη συμφωνία σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών, συνομολογείται ότι, το απόγευμα της 10ης Μαρτίου 1994, η Cheil συμφώνησε να κοινοποιήσει τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούσαν τις πωλήσεις της λυσίνης, σύμφωνα με τη συμφωνία που συνήψαν οι παραγωγοί στις 8 Δεκεμβρίου 1993.

207 Όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας αυτής, αρκεί η διαπίστωση ότι από την Απόφαση προκύπτει (αιτιολογικές σκέψεις 134, 141, 145, 150, 155, 160, 164 και 165) ότι όντως η Cheil κοινοποίησε τους αριθμούς πωλήσεών της. Σε αντίθεση με τη Sewon που έπαυσε, από την αρχή του έτους 1995, να πληροφορεί τους άλλους παραγωγούς σχετικά με τις ποσότητες πωλήσεών της, πράγμα το οποίο διατάραξε τη λειτουργία της συμπράξεως, η Cheil διαβίβαζε συνεπώς σε τακτά χρονικά διαστήματα τα συμφωνηθέντα στοιχεία και ελάμβανε, σε αντάλλαγμα, τα πληροφοριακά στοιχεία περί των πωλήσεων που πραγματοποιούσαν τα άλλα μέρη του καρτέλ, πράγμα το οποίο μπορούσε να επηρεάσει τη συμπεριφορά της στη σύμπραξη και στην αγορά. Ενεργώντας τοιουτοτρόπως, η Cheil έθεσε σε εφαρμογή την επίδικη συμφωνία, ανεξαρτήτως του προβαλλομένου ανακριβούς χαρακτήρα των προσκομισθέντων πληροφοριακών στοιχείων.

208 Από το σύνολο των προεκτεθέντων στοιχείων προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της καμία ελαφρυντική περίσταση υπέρ της Cheil λόγω της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών.

5. *Επί της αιτιολογίας της Αποφάσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

209 Προκαταρκτικώς, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί πλήρως και σαφώς τις αποφάσεις με τις οποίες επιβάλλει πρόστιμα, ώστε οι επιχειρήσεις να γνωρίζουν λεπτομερώς τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου που τους επιβλήθηκε, χωρίς να υποχρεούνται, προς τούτο, να ασκήσουν ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-147/89, Société métallurgique de Normandie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1057· T-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1063, και T-151/89, Ssociété des treillis et panneuaux soudés κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1191).

210 Εν προκειμένω, η Απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη από πολλές απόψεις.

211 Πρώτον, βάσει της Αποφάσεως η προσφεύγουσα δεν μπορεί να γνωρίσει λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους το βασικό ποσό του προστίμου, που καθορίστηκε σε σχέση με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, καθορίστηκε σε 15 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή στο ίδιο επίπεδο όπως για τις Sewon και Kyowa μολονότι το μέγεθος και η

επίδρασή της στην αγορά ήσαν περιορισμένα. Πράγματι, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 304) αναφέρει απλώς το ποσό αυτό χωρίς άλλη εξήγηση και δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι ο κύκλος εργασιών της Cheil σχετικά με τις πωλήσεις της λυσίνης στον ΕΟΧ αντιπροσωπεύει σχεδόν το ήμισυ του πλησιέστερου ανταγωνιστή της.

212 Δεύτερον, βάσει της Αποφάσεως η προσφεύγουσα δεν μπορεί να αντιληφθεί τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τις διάφορες ελαφρυντικές περιστάσεις που επικαλέστηκε για την άμυνά της.

213 Αφενός, όσον αφορά τη μη ουσιαστική εφαρμογή των συμφωνιών, η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις 376 έως 378 της Αποφάσεως, δεν απάντησε ούτε στο επιχείρημα ότι οι τιμές της Cheil ήταν συστηματικά κατώτερες των συμφωνηθεισών ούτε στο επιχείρημα που αντλείται από τη μη εφαρμογή των ποσοστώσεων. Αφετέρου, όσον αφορά τον παθητικό και περιφερειακό ρόλο της Cheil, η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις 363 και 364 της Αποφάσεως, δεν απαντά στα επιχειρήματα ότι η επιχείρηση αυτή αποκλείστηκε, ή δεν μετείχε στις συσκέψεις ή παρέμεινε διακριτική όταν ήταν παρούσα.

214 Η Επιτροπή αντικρούει την προβαλλομένη ανεπαρκή αιτιολογία λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των διευκρινίσεων που επέφεραν οι κατευθυντήριες γραμμές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

215 Επί προσφυγών στρεφομένων κατ' αποφάσεων της Επιτροπής επιβαλλουσών σε επιχειρήσεις πρόστιμα λόγω παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού, το Πρωτοδικείο είναι διττώς αρμόδιο. Πρώτον, είναι αρμόδιο να ελέγχει τη νομιμότητά τους, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ. Σ' αυτό το πλαίσιο, οφείλει ιδίως να ελέγχει αν έχει

τηρηθεί η επιβαλλόμενη από το άρθρο 235 ΕΚ υποχρέωση αιτιολογήσεως, η παράβαση της οποίας καθιστά την απόφαση ακυρώσιμη. Δεύτερον, το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά — στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 229 ΕΚ και 17 του κανονισμού 17 — τον πρόσφορο χαρακτήρα των προστίμων. Η τελευταία αυτή εκτίμηση ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκόμιση και συνεκτίμηση προσθέτων πληροφοριακών στοιχείων, των οποίων η αυτούσια μνεία στην απόφαση δεν απαιτείται δυνάμει της επιβαλλομένης υποχρεώσεως αιτιολογήσεως (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-248/98 P, KNP BT κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9641, σκέψεις 38 έως 40).

216 Όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει της διατυπώσεώς της αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ., απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval et Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, και την παρατιθέμενη νομολογία).

217 Όσον αφορά το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, σχετικά με τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου που επιβάλλεται για παράβαση των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17 ορίζει ότι, «κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της». Συναφώς, οι κατευθυντήριες γραμμές, καθώς και η ανακοίνωση για τη συνεργασία στις υποθέσεις που αφορούν συμπράξεις, περιλαμβάνουν ενδεικτικούς κανόνες για τα στοιχεία εκτιμήσεως που πρέπει να λαμβάνει υπόψη η Επιτροπή προκειμένου να υπολογίσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (βλ., κατ' αναλογία, σε θέματα κρατικών ενισχύσεων, τις προαναφερθείσες αποφάσεις AIUFFASS και AKT κατά Επιτροπής, σκέψη 57, και Vlaams Gewest κατά Επιτροπής, σκέψη 79).

218 Υπ' αυτές τις συνθήκες, ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιώδης τύπος τηρείται, άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία έλαβε υπόψη κατ' εφαρμογήν των κατευθυντηρίων γραμμών της και, ενδεχομένως, της ανακοινώσεώς της για τη συνεργασία, και τα οποία χρησιμοποίησε για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως για τους σκοπούς υπολογισμού του ποσού του προστίμου.

219 Εν προκειμένω, η Επιτροπή εκπλήρωσε τις απαιτήσεις αυτές.

220 Πράγματι, διαπιστώνεται ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 250 έως 445 της Αποφάσεως εκθέτουν τα στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, κατ' εφαρμογήν του συνόλου των προαναφερομένων νομικών κανόνων, για να υπολογίσει το ποσό των προστίμων καθεμιάς από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Όσον αφορά, συγκεκριμένα, τη διαφορετική μεταχείριση που επιφύλαξε στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προκειμένου να καθορίσει το βασικό ποσό των προστίμων, οι αιτιολογικές σκέψεις 303 έως 305 της Αποφάσεως εκθέτουν τα στοιχεία επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή για να κατανείμει τις επιχειρήσεις σε δύο ομάδες ανάλογα με τα αντίστοιχα μεγέθη τους. Ομοίως, όσον αφορά την εκτίμηση της σχετικής σοβαρότητας της παραβάσεως που διέπραξε κάθε μια επιχείρηση, οι αιτιολογικές σκέψεις 357 έως 396 της Αποφάσεως περιλαμβάνουν τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη ως ελαφρυντικές περιστάσεις, και, μεταξύ άλλων, τους λόγους για τους οποίους κρίθηκε ότι η Cheil δεν είχε παθητικό ρόλο στην παράβαση και ότι πράγματι εφάρμοσε τις συμφωνίες.

221 Το γεγονός ότι η εκτίμηση της Επιτροπής δεν είναι κατ' ανάγκη καλώς θεμελιωμένη σε όλα τα σημεία αυτά εμπίπτει στη χωριστή εξέταση της νομιμότητας επί της ουσίας της Αποφάσεως, η οποία έγινε ήδη. Αντιθέτως, ως προς την αιτιολόγηση, η Απόφαση είναι απηλλαγμένη ελαττωμάτων εφόσον η προσφεύγουσα μπόρεσε να πληροφορηθεί τα διάφορα στοιχεία που έλαβε υπόψη τη Επιτροπή επί των διαφόρων ζητημάτων που προέβαλε η προσφεύγουσα και το Πρωτοδικείο να ασκήσει τον έλεγχό του.

222 Συνεπώς, η Απόφαση πρέπει να θεωρηθεί ως επαρκώς αιτιολογημένη από νομικής απόψεως.

Επί της μεθόδου υπολογισμού και του τελικού ποσού του προστίμου

223 Με την Απόφαση, η Επιτροπή αναγνώρισε στην προσφεύγουσα μία μόνον ελαφρυντική περίσταση, ήτοι τη λήξη της παραβάσεως μόλις παρενέβη η δημόσια αρχή (αιτιολογική σκέψη 384), που δικαιολογεί μείωση κατά 10 % του βασικού ποσού του προστίμου.

224 Παρατηρείται ότι, στην Απόφαση, η Επιτροπή δεν εφάρμοσε κατά τον ίδιο τρόπο στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις τις μειώσεις που χορηγήθηκαν για ελαφρυντικές περιστάσεις. Πράγματι, η Επιτροπή αναγνώρισε υπέρ της Sewon δύο ελαφρυντικές περιστάσεις, η μια για τον παθητικό ρόλο της το 1995 ως προς τις ποσοστώσεις πωλήσεων, που συνεπάγεται μείωση κατά 20 % της προσαυξήσεως που εφαρμόστηκε στην επιχείρηση αυτή λόγω της διάρκειας της παραβάσεως (αιτιολογική σκέψη 365 της Αποφάσεως), η άλλη, σε σχέση με τη λήξη της παραβάσεως από τις πρώτες παρεμβάσεις της δημόσιας αρχής (αιτιολογική σκέψη 384 της Αποφάσεως), που δικαιολογούν μείωση κατά 10 % εφαρμοσθείσας στο αποτέλεσμα της πρώτης προαναφερθείσας μειώσεως. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν εφάρμοσε, στις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις και αντίθετα απ' ό,τι στην Cheil, τις χορηγηθείσες λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων μειώσεις του βασικού ποσού του προστίμου, καθορισθέντος σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

225 Με γραπτό ερώτημα που κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή στις 7 Φεβρουαρίου 2002, το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή, μεταξύ άλλων, να διευκρινίσει και να δικαιολογήσει τη μέθοδό της υπολογισμού των προστίμων.

226 Με την από 27 Φεβρουαρίου 2002 απάντηση, η Επιτροπή ανέφερε ότι η σωστή μέθοδος υπολογισμού των προσαυξήσεων και μειώσεων που έχουν σκοπό να ληφθούν υπόψη οι επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις συνίσταται στην εφαρμογή ποσοστού επί τοις εκατό επί του βασικού ποσού του προστίμου. Η Επιτροπή αναγνώρισε επίσης ότι δεν ακολούθησε συστηματικά αυτή τη μέθοδο υπολογισμού στο πλαίσιο της Αποφάσεώς της, προκειμένου ειδικότερα για την κατάσταση της Ajinomoto και της ADM.

227 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα δεν διατύπωσε καμία παρατήρηση ως προς τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού των προστίμων που περιγράφηκε από την Επιτροπή στο από 27 Φεβρουαρίου 2002 έγγραφό της.

228 Στο πλαίσιο αυτό, τονίζεται ότι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή, αφού καθόρισε το βασικό ποσό του προστίμου σε σχέση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, προέβη σε αύξηση και/ή μείωση του εν λόγω ποσού λόγω επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων.

229 Λαμβανομένης υπόψη της διατυπώσεως των κατευθυντηρίων γραμμών, το Πρωτοδικείο φρονεί ότι τα ποσοστά επί τοις εκατό που αντιστοιχούν στις αυξήσεις ή στις μειώσεις, που γίνονται δεκτές λόγω επιβαρυντικών ή ελαφρυντικών περιστάσεων, πρέπει να εφαρμόζονται επί του βασικού ποσού του προστίμου, που καθορίζεται σε σχέση με τη σοβαρότητα και διάρκεια της παραβάσεως, και όχι επί του ποσού προηγουμένως εφαρμοσθείσας προσαυξήσεως λόγω της διάρκειας της παραβάσεως ή επί του αποτελέσματος της θέσεως σε εφαρμογή μιας πρώτης προσαυξήσεως ή μειώσεως λόγω επιβαρυντικής ή ελαφρυντικής περιστάσεως. Όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή στην απάντησή της στο γραπτό ερώτημα του Πρωτοδικείου, η ανωτέρω περιγραφείσα μέθοδος υπολογισμού του ποσού των προστίμων συνάγεται από τη διατύπωση των κατευθυντηρίων γραμμών και επιτρέπει να διασφαλίζεται ίση μεταχείριση μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο ίδιο καρτέλ.

230 Επομένως, το Πρωτοδικείο κρίνει, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, ότι στη μείωση κατά 10 % που έγινε δεκτή λόγω της παύσεως της παραβάσεως μόλις παρενέβη η δημόσια αρχή πρέπει να προστεθεί η μείωση κατά 10 % που έκανε δεκτή το Πρωτοδικείο λόγω του παθητικού ρόλου της Cheil στη σύμπραξη για τις ποσότητες πωλήσεων μεταξύ 27ης Αυγούστου 1992 και 10ης Μαρτίου 1994 (βλ. σκέψη 183 ανωτέρω), ήτοι συνολική μείωση κατά 20 % λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων που πρέπει να εφαρμοστούν στο βασικό ποσό του προστίμου των 18 εκατομμυρίων ευρώ (βλ. σκέψη 139 ανωτέρω), πράγμα το οποίο αντιστοιχεί σε πρόστιμο ποσού 14,4 εκατομμυρίων ευρώ πριν από την εφαρμογή των διατάξεων της ανακοινώσεως για τη συνεργασία.

231 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή χορήγησε στην Cheil μείωση κατά 30 % του ποσού του προστίμου που της είχε επιβληθεί λόγω μη συνεργασίας και τούτο βάσει του σημείου Δ της ανακοινώσεως για τη συνεργασία, πράγμα το οποίο αντιστοιχεί στο εξής σε μείωση κατά 4 320 000 ευρώ. Συνεπώς, το τελικό ποσό του επιβαλλομένου στην προσφεύγουσα προστίμου πρέπει να καθοριστεί σε 10 080 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

232 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Πρωτοδικείο μπορεί να συμψηφίσει τα δικαστικά έξοδα ή να αποφασίσει όπως κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα αν ο διάδικος ηττήθηκε σε ένα ή περισσότερα αιτήματα. Εν προκειμένω, κρίνεται ότι η προσφεύγουσα θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και τα δύο τρίτα των δικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα),

αποφασίζει:

1) Καθορίζει το ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στην Cheil Jedang Corp. σε 10 080 000 ευρώ.

2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

3) Η Cheil Jedang Corp. φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και τα δύο τρίτα των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής. Η Επιτροπή φέρει το ένα τρίτο των δικαστικών της εξόδων.

Βηλαράς Tiili Mengozzi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Ιουλίου 2003.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

Μ. Βηλαράς

Πίνακας περιεχομένων

Ιστορικό της διαφοράς ..... II - 2482

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... II - 2489

Επί της ουσίας ..... II - 2490

1. Επί της εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών ..... II - 2491

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2491

Επί της προσβολής της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ..... II - 2491

Επί της προσβολής της αρχής της μη αναδρομικότητας των ποινών ..... II - 2492

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2493

Επί της προσβολής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ..... II - 2493

Επί της προσβολής της αρχής της μη αναδρομικότητας των ποινών ..... II - 2496

2. Επί της σοβαρότητας της παραβάσεως ..... II - 2503

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2503

Επί της προσβολής της αρχής της αναλογικότητας ..... II - 2503

Επί της προσβολής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ..... II - 2504

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2506

Επί της προσβολής της αρχής της αναλογικότητας ..... II - 2506

Επί της προσβολής της ίσης μεταχειρίσεως ..... II - 2514

3. Επί της διάρκειας της παραβάσεως ..... II - 2518

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2518

Επί του υπερβολικού χαρακτήρα της προσαυξήσεως ..... II - 2518

Επί του αποκλεισμού της Cheil από τις συσκέψεις του καρτέλ κατά τη διάρκεια περιόδου τεσσάρων μηνών και της μη συμμετοχής της Cheil στις συμφωνίες για τις ποσότητες και για ανταλλαγή πληροφοριών κατά τη διάρκεια περιόδου δεκαοκτώ μηνών ..... II - 2520

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2521

4. Επί των ελαφρυντικών περιστάσεων ..... II - 2526

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2526

Επί του παθητικού ρόλου της Cheil ..... II - 2526

Επί της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών ..... II - 2527

— Επί των συμφωνιών για τις τιμές ..... II - 2528

— Επί των συμφωνιών σχετικά με τις ποσότητες ..... II - 2529

— Περί της συμφωνίας ανταλλαγής πληροφοριών ως προς τις ποσότητες πωλήσεων ..... II - 2530

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2531

Επί του παθητικού ρόλου της Cheil ..... II - 2531

Επί της μη ουσιαστικής εφαρμογής των συμφωνιών ..... II - 2536

5. Επί της αιτιολογίας της Αποφάσεως ..... II - 2543

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2543

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 2544

Επί της μεθόδου υπολογισμού και του τελικού ποσού του προστίμου ..... II - 2547

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 2549